

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK

10. sz. különjelentés

2013

KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA: A 73/2009/EK
TANÁCSI RENDELET **68. CIKKE** KERETÉBEN
NYÚJTOTT KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁST
JÓL ALAKÍTOTTÁK KI ÉS HAJTOTTÁK
VÉGRE?

HU

10 // 2013. sz. különjelentés

**KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA:
A 73/2009/EK TANÁCSI RENDELET
68. CIKKE KERETÉBEN NYÚJTOTT
KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁST JÓL
ALAKÍTOTTÁK KI ÉS HAJTOTTÁK
VÉGRE?**

(az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése szerint)

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1
Fax +352 4398-46410
E-mail: eca-info@eca.europa.eu
Internet: <http://eca.europa.eu>

10 // 2013. sz. különjelentés

Bővebb tájékoztatást az Európai Unióról az interneten talál (<http://europa.eu>).

Katalógusadatok a kiadvány végén található.
Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2013

ISBN 978-92-9241-388-0
doi:10.2865/28049

© Európai Unió, 2013
A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

Printed in Luxembourg

TARTALOMJEGYZÉK

Bekezdés

GLOSSZÁRIUM

I–VII **ÖSSZEFOGLALÓ**

1–6 **BEVEZETÉS**

7–12 **AZ ELLENŐRZÉS HATÓKÖRE ÉS KONCEPCIÓJA**

13–76 **ÉSZREVÉTELEK**

13–28 **A 68. CIKK SZERINTI KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSOK VÉGREHAJTÁSI KERETÉNEK HIÁNYOSSÁGAI RONTJÁK A TÁMOGATÁSOK ÉS A KAP ÁLTALÁNOS ALAPELVEI KÖZÖTTI ÖSSZHANGOT**

14–19 A 68. CIKK SZERINTI KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSOK RÉSZLEGES ELTÉRÉST JELENTENEK A KÖZVETLEN TÁMOGATÁSI RENDSZERNEK AZ ÁLTALÁNOS, TERMELÉSTŐL FÜGGETLENÍTETT IRÁNYULTSÁGÁTÓL

20–26 A TAGÁLLAMOKNAK JELENTŐS MOZGÁSTERE VAN, MÍG A BIZOTTSÁG CSAK KORLÁTOZOTT ELLENŐRZÉSSEL BÍR

27–28 A KAP KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSI INTÉZKEDÉSEINEK JÖVŐJE 2013 UTÁN: TOVÁBBRA IS FENNÁLL ANNAK A KOCKÁZATA, HOGY AZ INTÉZKEDÉSEK NINCSENEK ÖSSZHANGBAN MAGÁVAL A KAP-PAL

29–53 **NINCS ELEGENDŐ BIZONYÍTÉK ARRÁ, HOGY A 68. CIKK ALAPJÁN BEVEZETETT INTÉZKEDÉSEK SZÜKSÉGESEK VAGY RELEVÁNSAK LENNÉNEK**

31–35 SZÁMOS ESETBEN NINCS ELEGENDŐ BIZONYÍTÉK A KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁS SZÜKSÉGESSÉGÉRE

36–49 NINCS ELEGENDŐ BIZONYÍTÉK ARRÁ, HOGY AZ INTÉZKEDÉSEKET JÓL ÉS CÉLZOTTAN ALAKÍTOTTA KI

50–53 NINCS ELÉG ESZKÖZ ANNAK ÉRTÉKELÉSÉRE, HOGY AZ INTÉZKEDÉSEK EREDMÉNYESEK-E

54–76 **A TAGÁLLAMOK SZINTJÉN NEM MEGFELELŐEK VAGY ELÉGTELENEK A VÉGREHAJTOTT INTÉZKEDÉSEK KONTROLLJAI**

55–63 AZ ADMINISZTRATÍV KONTROLL- ÉS AZ IRÁNYÍTÁSI RENDSZEREK GYENGESÉGEI

64–69 A VÉGREHAJTOTT HELYSZÍNI ELLENŐRZÉSEK HIÁNYOSSÁGAI

70–76 TÚLZOTT IRÁNYÍTÁSI ÉS ADMINISZTRATÍV TERHEK

77–81 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

**I. MELLÉKLET — A 68. CIKKRE SZÁNT KERETÖSSZEG A 2010–2013-AS IDŐSZAKBAN,
TAGÁLLAMONKÉNT ÉS TEVÉKENYSÉGENKÉNT (A KORÁBBI 69. CIKK SZERINTI
INTÉZKEDÉSEK NÉLKÜL)**

**II. MELLÉKLET — AZ ELLENŐRZÖTT TAGÁLLAMOKBAN KIVÁLASZTOTT INTÉZKEDÉSEK
ÖSSZEFOGLALÓJA**

A BIZOTTSÁG VÁLASZAI

GLOSSZÁRIUM

I. pillér/II. pillér: Az Agenda 2000 reform létrehozta a KAP két fő pillérét. Az I. pillér (Európai Mezőgazdasági Garanciaalap, EMGA) gondoskodik a piaccal kapcsolatos intézkedésekről és közvetlen kifizetések formájában a jövedelemtámogatásról. A második pillér (Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, EMVA) vidékfejlesztési intézkedéseket társfinanszíroz olyan területeken, mint például az agrár-környezetvédelem, az élelmiszerek minőségének javítása, a magasabb műszaki színvonal vagy az állatjólét.

Adminisztratív kontrollok/helyszíni ellenőrzések: Az 1122/2009/EK bizottsági rendelet III. címe¹ meghatározza azon kontrollmechanizmusok ellenőrzések általános elveit, amelyek minden közvetlen támogatással kapcsolatos intézkedésre vonatkoznak. Mindenekelőtt az összes támogatási kérelmet mintavételen alapuló helyszíni ellenőrzésekkel kiegészített adminisztratív kontrollnak kell alávetni. A rendelet 29. cikke szerint a különleges támogatás szerinti minden olyan intézkedés esetében, ahol technikailag lehetséges az adminisztratív kontroll elvégzése, valamennyi kérelmet ellenőrizni kell.

AEM/MAET: Agrár-környezetvédelmi intézkedés/ Agrár-környezetvédelmi intézkedés egy konkrét földrajzi területen belül (franciaországi példa).

Egységes támogatási rendszer (Single Payment Scheme, SPS): Az egységes támogatási rendszer (SPS) az I. pillér keretében kialakított termeléstől függetlenített rendszer, amelyet a 2003-as KAP reform bevezetése óta alkalmaznak az Európai Unióba 2004 előtt belépett tagállamokban. Ennek átmeneti, egyszerűsített, egységes területalapú támogatási rendszernek (SAPS) nevezett változatát alkalmazzák az új tagállamokban.

IIER: integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer: Az IIER meghatározása a 73/2009/EK tanácsi rendelet 4. fejezetében², bővebb kifejtése pedig az 1122/2009/EK rendeletben található. Tartalmaz egy számítógépes adatbázist a gazdaságokról és támogatási kérelmekről, egy mezőgazdasági parcellákat azonosító rendszert (MePaR) és egy állatazonosítási és -nyilvántartási rendszert, és rendelkezik egy sor adminisztratív kontrollról és a helyszíni ellenőrzésről.

KAP: Közös agrárpolitika

Talált pénz: A „talált pénz” effektus azt jelenti, hogy olyan kedvezményezett részesül támogatásban, aki támogatás nélkül is ugyanazt a döntést hozta volna. Ilyen esetben a támogatás kifizetésének nincs hatása. Így a kiadásoknak az a része, amely „talált pénzként” definiálható, nem eredményes, hiszen nem járul hozzá a kitűzött célok eléréséhez.

Termeléshez kötött/termeléstől függetlenített közvetlen támogatás: 2003-ig az I. pillér keretében nyújtott mezőgazdasági támogatást főleg konkrét mezőgazdasági termékek termeléséhez kapcsolódó közvetlen kifizetések formájában nyújtották („termeléshez kötött” közvetlen támogatás). Ilyen jellegű kifizetéseket főleg „területre” azaz hektáronként, terménytípusonként, vagy „állatállományra” azaz támogatható állatonként folyósítottak. A KAP 2003-as reformját követően az I pillér keretében nyújtott legtöbb támogatási intézkedést „függetlenítették” a termeléstől, vagyis ezek nem függenek többé a kedvezményezett által előállított termék mennyiségétől.

¹ A Bizottság 2009. november 30-i 1122/2009/EK rendelete a 73/2009/EK tanácsi rendeletnek a kölcsönös megfeleltetés, a moduláció és az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer tekintetében, az említett rendeletben létrehozott, mezőgazdasági termelők részére meghatározott közvetlen támogatási rendszerek keretében történő végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról, valamint az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek a kölcsönös megfeleltetés tekintetében, a borágazatban meghatározott támogatási rendszer keretében történő végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (HL L 316., 2009.12.2., 65. o.).

² A Tanács 2009. január 19-i 73/2009/EK rendelete a közös agrárpolitika keretében tartozó, mezőgazdasági termelők részére meghatározott közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott egyes támogatási rendszerek létrehozásáról, az 1290/2005/EK, a 247/2006/EK és a 378/2007/EK rendelet módosításáról, valamint az 1782/2003/EK rendelet hatályaon kívül helyezéséről (HL L 30., 2009.1.31., 16. o.).

ÖSSZEFOGLALÓ

I.

Amikor az egységes támogatási rendszert (SPS) 2003-ban bevezették, a tagállamok jogosultak voltak a rendelkezésükre álló felső értékhatár legfeljebb 10%-ának erejéig olyan „különleges gazdálkodási formákat támogatni, amelyek fontosak a környezet védelme vagy javítása, illetve a mezőgazdasági termékek minőségének és forgalmazásának javítása szempontjából”. E különleges támogatás körét később a 73/2009/EK rendelet 68. cikke kibővítette, megnövelve azon célok számát, amelyekre támogatás nyújtható.

II.

Huszonnégy tagállam döntött úgy, hogy kihasználják a 68. cikk előnyeit, 113 rendkívül különböző intézkedés igénybevétele révén. A 2010–2013-as időszakra a teljes költségvetés 6,4 milliárd euró. Bár minden egyes intézkedésre külön egyedi szabályok vonatkoznak, a többségük a termeléstől függő közvetlen kifizetések klasszikus mechanizmusain alapul³.

III.

Az ellenőrzés a 68. cikk értelmében nyújtott különleges támogatás kialakítására, a 2010-es és 2011-es végrehajtására (irányítási és kontrollrendeletek) irányult, különösen arra, hogy a különleges támogatás megfelelően következetesnek, relevánsnak és megfelelően ellenőrzöttnek bizonyul-e. Az ellenőrzés a Bizottság részlegeinél, és négy olyan tagállamban történt, amelyekre a vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatos költségvetés mintegy 70%-a jut.

---

³ A termeléstől függő/termeléstől független közvetlen támogatásról és az egységes támogatási rendszerről a **glosszáriumban** olvashatók magyarázatok.

ÖSSZEFOGLALÓ

IV.

Az egységes támogatási rendszer a közvetlen támogatások termeléstől való függetlenítésének és a kifizetési rendszer egyszerűsítésének elvén alapul („egységes kifizetés”). A fő szabálytól való eltérésként a 68. cikk megengedi a tagállamoknak, hogy „jól meghatározott esetekben” fenntartsák a termeléstől függő közvetlen kifizetéseket. A Számvevőszék azonban megállapította, hogy a Bizottság csak kevésbé tudott ellenőrzést gyakorolni az ilyen esetek indokoltsága felett, és hogy a tagállamok széles mérlegelési jogkörrel bírtak a termeléstől függő közvetlen kifizetések bevezetésének tekintetében. Emiatt a 68. cikk rendelkezéseinek végrehajtása nem mindig volt összhangban a közös agrárpolitikát jelenleg meghatározó általános elvekkel, azaz a termeléstől való függetlenítéssel és az egyszerűsítéssel.

V.

A Számvevőszék azt is megállapította, hogy a tagállamok nem rendelkeznek elegendő bizonyítékkal a 68. cikk értelmében bevezetett intézkedések szükségességéről vagy relevanciájáról, sem az azok iránti igény, sem azok kialakításának eredményessége, sem az elérhető támogatás mértékének tekintetében. A nem megfelelően megfogalmazott célok és mutatószámok akadályozni fogják az intézkedések jövőbeni értékelését.

VI.

Végül a Számvevőszék hiányosságokat tárt fel a meglévő intézkedések megfelelő végrehajtását biztosítani hivatott adminisztratív és kontrollrendszerekkel kapcsolatban. Ilyen hiányosságokat néha annak ellenére is észleltek, hogy a már eleve nagy irányítási és adminisztratív terhek további növelésére lehet szükség, amennyiben a rendeletek követelményeinek eleget kell tenniük.

VII.

A „2013 utáni” KAP bevezetésének jegyében a jelenleg megvitatás alatt álló bizottsági javaslat lehetővé tenné, hogy termeléstől függő kifizetések formájában, de megfelelően körülhatárolt keretek nélkül fennmaradjon a különleges támogatás. E tekintetben a Számvevőszék a következő fő ajánlásokat teszi:

- a) A bizonyos mezőgazdasági tevékenységekre nyújtott különleges támogatás alapuljon a 68. cikk rendelkezéseinek szigorúan vett értelmezésén és az ilyen jellegű, termeléstől függő támogatás nyújtását megfelelően indokolják meg a Bizottság felé, az pedig ellenőrizze azt.
  - Annak érdekében, hogy fel tudja vállalni a megosztott irányítási rendszer keretében rárótt végső felelősségét, a Bizottság játsszon aktívabb szerepet az intézkedések végrehajtását meghatározó kritériumok kialakításában.
  - A tagállamoktól meg kell követelni, hogy minden egyes bevezetni szándékolt különleges támogatási intézkedésre mutassák be annak szükségességét (szükség van-e eltérés alkalmazására, illetve mi ennek a többletértéke), relevanciáját (a végrehajtási mód, bírálati kritériumok és a támogatás mértéke szempontjából) és azt, hogy az megfelel-e a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás kritériumainak.
- b) A lehetséges intézkedések sokféleségére tekintettel olyan megfelelő monitoringrendszert kell kialakítani, amely lehetővé teszi az intézkedés későbbi értékelését.
- c) Miután az intézkedéseket bevezették, a tagállamok alakítsanak ki megfelelő és átfogó irányítási és kontrollrendszereket, biztosítandó a rendelet minden előírásának betartását. Megakadályozandó, hogy a kisléptékű különleges intézkedések esetében aránytalan költségek alakuljanak ki, már az intézkedés kialakításának szakaszában, vagy, ha lehet, már az adott intézkedés bevezetése mellett vagy ellen szóló döntés során figyelembe kell venni a kontrollkövetelményeket (a végrehajtás egyszerűsége, a kritériumok „ellenőrizhetősége” stb.).

BEVEZETÉS

1. A (gazdálkodóknak nyújtott közvetlen támogatás termeléstől való függetlenítését célzó)⁴ egységes támogatási rendszer 2003-as bevezetésekor a tagállamoknak lehetőségük volt arra, hogy fenntartsanak néhány, a gazdálkodóknak szóló, termeléshez kötött támogatási intézkedést. Az 1782/2003/EK rendelet 69. cikke értelmében⁵ a tagállamoknak megengedték, hogy a tagállami felső értékhatár 10%-ának erejéig pénzt különítsenek el, olyan „különleges gazdálkodási formákra, amelyek fontosak a környezet védelme vagy javítása, illetve a mezőgazdasági termékek minőségének és forgalmazásának javítása szempontjából”.
2. E különleges támogatás körét később a 73/2009/EK rendelet 68. cikke kibővítette (a 2010–2013-as időszakra). A 68. cikk növelte azon célok vagy tevékenységek számát, amelyekre támogatás adható. (Lásd: **1. táblázat**)
3. A 68. cikk értelmében nyújtható támogatás igénybevételének részletes szabályait elsősorban az 1120/2009/EK bizottsági rendelet⁶ (37–49. cikke) és az 1122/2009/EK bizottsági rendelet (29–46. cikke) tartalmazza. A 68. cikk alapján nyújtott különböző támogatások irányítási és kontroll-rendszerei javarészt az IIER-en alapulnak.

⁴ Lásd: **Glosszárium**.

⁵ A Tanács 1782/2003/EK rendelete (2003. szeptember 29.) a közös agrárpolitika keretébe tartozó közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott támogatási rendszerek létrehozásáról, továbbá a 2019/93/EGK, 1452/2001/EK, 1453/2001/EK, 1454/2001/EK, 1868/94/EK, 1251/1999/EK, 1254/1999/EK, 1673/2000/EK, 2358/71/EGK és a 2529/2001/EK rendelet módosításáról (HL L 270., 2003.10.21., 1. o.).

⁶ A Bizottság 2009. október 29-i 1120/2009/EK rendelete a közös agrárpolitika keretébe tartozó, mezőgazdasági termelők részére meghatározott közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott egyes támogatási rendszerek létrehozásáról szóló 73/2009/EK tanácsi rendelet III. címében előírt egységes támogatási rendszer végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról. (HL L 316., 2009.12.2., 1. o.).

1. TÁBLÁZAT

A 68. CIKK SZERINTI KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSRA JOGOSULT CÉLOK VAGY TEVÉKENYSÉGEK

Környezetvédelem vagy környezeti állapot javítása	68(1)a)i.
Mezőgazdasági termékek minősége	68(1)a)ii.
Mezőgazdasági termékek marketingje	68(1)a)iii.
Állatjólét	68(1)a)iv.
Agrár-környezetvédelmi haszon	68(1)a)v.
Gazdasági szempontból sérülékeny vagy környezeti szempontból érzékeny területeken a különleges hátrányok, illetve a mezőgazdasági termelés gazdaságilag érzékeny típusainak a kezelése	68(1)b)
Termőterületek termelésből való kivonásának megakadályozása	68(1)c)
Termény-, állat- és növénybiztosítás	68(1)d)
Állat- és növénybetegségek, valamint környezetvédelmi események esetére létrehozott segélyalapok	68(1)e)

4. Huszonnégy tagállam döntött úgy, hogy kihasználják a 68. cikk előnyeit, mintegy 113, mind a tárgyát, mind a költségvetését tekintve rendkívül különböző intézkedés igénybevétele révén.
5. A 2010–2013-as időszakra összesen egy 6,4 milliárd eurós keretösszeget különítettek el az uniós költségvetésből a 68. cikk szerinti intézkedésekre (lásd: **1. melléklet**). Az alábbi diagramok bemutatják a támogatások tagállamonkénti (**1. diagram**) és intézkedéstípusonkénti (**2. diagram**) megoszlását.
6. A 68. cikk (1) bekezdése alapján bevezetett különböző intézkedéseknél alkalmazott támogatási formák (termeléstől függő/termeléstől független) az uniós költségvetésben szereplő besorolás szerint a (**2. táblázatban** szerepelnek).

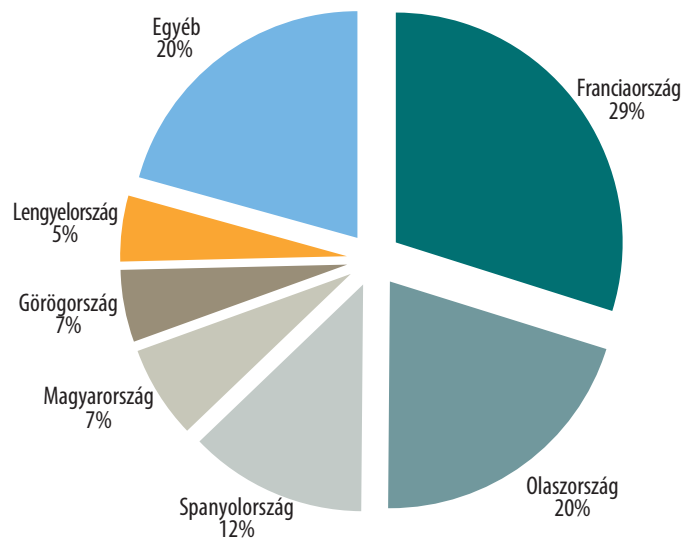
2. TÁBLÁZAT

A 68. CIKK ALAPJÁN KIALAKÍTOTT KÜLÖNBÖZŐ INTÉZKEDÉSEK TÁMOGATÁSI FORMÁJA (TERMELÉSTŐL FÜGGŐ/FÜGGETLENÍTETT)

	Termeléstől függő közvetlen támogatás	Termeléstől függetlenített közvetlen támogatás
Környezetvédelem vagy környezeti állapot javítása (68(1)a)i.)	√	
Mezőgazdasági termékek minősége (68(1)a)ii.)	√	
Mezőgazdasági termékek marketingje (68(1)a)iii.)	√	
Állatjólét (68(1)a)iv.)	√	
Agrár-környezetvédelmi haszon (68(1)a)v.)		√
Különleges hátrányok és a mezőgazdasági termelés gazdaságilag érzékeny típusai (68(1)b)	√	
Termőterületek termelésből való kivonásának megakadályozása (68(1)(c))		√
Termény-, állat- és növénybiztosítás (68(1)(d))		√
Segélyalapok (68(1)e.) (biztosítás)	√	

1. DIAGRAM

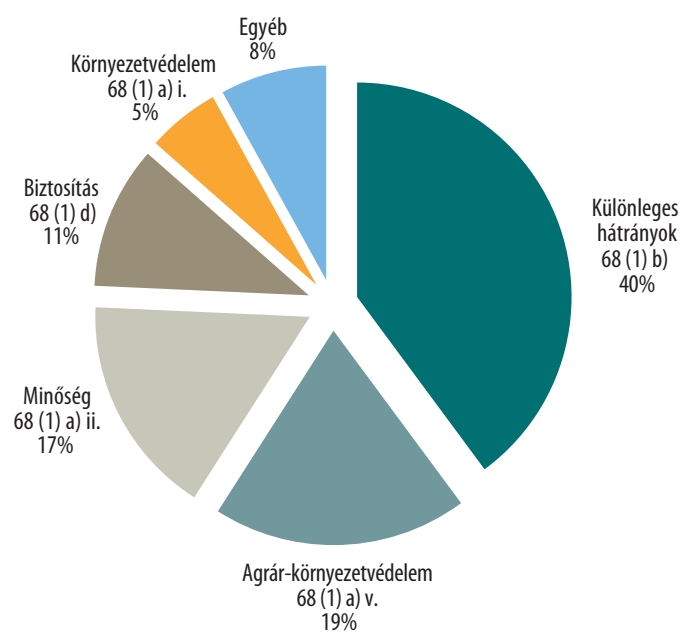
A KÖLTSÉGVETÉSBŐL ELŐIRÁNYZOTT FORRÁSOK A 2010–2013-AS IDŐSZAKRA, TAGÁLLAMONKÉNT

Forrás: Az Európai Bizottság által megadott költségvetési előrejelzések

2. DIAGRAM

A KÖLTSÉGVETÉSBŐL ELŐIRÁNYZOTT FORRÁSOK A 2010–2013-AS IDŐSZAKRA, INTÉZKEDÉSTÍPUSONKÉNT

Forrás: Az Európai Bizottság által megadott költségvetési előrejelzések.

AZ ELLENŐRZÉS HATÓKÖRE ÉS KONCEPCIÓJA

- 7.** Az ellenőrzés a 68. cikk alapján nyújtott különleges támogatás bevezetésére és a 2010-es és 2011-es végrehajtására (vezetési és ellenőrzési intézkedések) irányul. A fő ellenőrzési kérdés arra irányult, hogy az adott támogatást jól alakították-e ki és hajtották-e végre; ennek megválaszolására az ellenőrzés a következő három alkérdést vizsgálta:
- A különleges támogatási intézkedések végrehajtási kereteit úgy alakították-e ki, hogy azok a KAP I. pillérének általános irányultságával összhangban legyenek?
  - Van-e elegendő bizonyíték arra, hogy a 68. cikk alapján bevezetett intézkedések szükségesek és relevánsak?
  - Ezeket az intézkedéseket megfelelő kontrollrendszer segítségével hajtják-e végre?
- 8.** Az ellenőrzésre a Bizottság szolgálatainál és Görögországban, Spanyolországban (Aragón, Galícia, Kasztília la Mancha), Franciaországban és Olaszországban (Emilia Romagna, Lazio) került sor, ez utóbbiak olyan tagállamok, amelyekre a 2010–2013-as időszakban a vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatos teljes költségvetés 68%-a, és az első két évre tervezett kiadások 73%-a jut.
- 9.** Az ellenőrzési munka 13 kiválasztott intézkedésre irányult (az intézkedések rövid leírása a **II. mellékletben** található).
- Durumbúzára nyújtott támogatás (Görögország: 68. (1) a) ii.)
  - Hátrányos helyzetű területeken juh-, illetve kecsketenyésztésre nyújtott támogatás (Görögország: 68. (1) b))
  - Új egységes támogatási jogosultságok hátrányos helyzetű vagy hegyvidéki területeken (Görögország: 68. (1) c))
  - Öntözetlen területek vetésforgójára adott támogatás (Spanyolország: 68. (1) a) v.)
  - Hátrányos helyzetű területeken a tehenészeti ágazatnak nyújtott támogatás (Spanyolország: 68. (1) b))
  - A juh- és kecskehúságazat támogatása (Spanyolország: 68. (1) b))
  - A fehérjenövényekre nyújtott kiegészítő támogatás (Franciaország: 68. (1) a) i.)

- o Biogazdálkodás fenntartásának támogatása (Franciaország: 68. (1) a) v.)
- o Juh-/kecsketenyésztésre nyújtott támogatás (Franciaország: 68. (1) b))
- o Növénybiztosítás (Franciaország: 68. (1) d))
- o Vetésforgó (Olaszország: 68. (1) a) v.)
- o A mezőgazdasági termékek minőségének javítása a marhatenyésztési ágazatban (Olaszország: 68. (1) a) ii.)
- o Biztosítás (Olaszország: 68. (1) d)

10. Ezen 13 intézkedésre a 2010–2013-as időszakra 2 686 millió eurót különítettek el, ami a 68. cikkre tervezett összköltségvetés több mint 40%-át teszi ki.

11. Az ellenőrzési koncepció a hatályos szabályozások előkészítő munkájának értékeléséből⁷ állt, a kiválasztott intézkedések tekintetében pedig a következőkből:

- a) az intézkedések kialakításának (pl. szükségletek, támogathatósági feltételek és a támogatások mértéke) és a projektek kiválasztását alátámasztó dokumentációnak a vizsgálata;
- b) az irányítási és kontrollrendszerek elemzése;
- c) dokumentumok alapján, intézkedésenként nagyjából 10 kedvezményezetti dossziét tartalmazó véletlenszerűen kiválasztott mintán végzett szabályszerűségi tesztek (a legtöbb érintett kedvezményezettnél a tagállami hatóságok már végeztek helyszíni ellenőrzéseket);
- d) a fent említett dossziék egy részmintája esetében és szükség szerint az intézkedés szempontjából relevánsnak tekintett más érintettek-nél történő helyszíni ellenőrzések⁸.

12. Az ellenőrök összesen 141 dosszié dokumentációs anyagát (2010-es és 2011-es pályázatok, ellenőrzések és kifizetések dokumentált nyilvántartásait)⁹ vizsgálták meg és 29 helyszíni ellenőrzést végeztek.

⁷ A korábban az 1782/2003/EK rendelet 69. cikke szerinti vagy egyéb intézkedések végrehajtásáról elérhető értékelések elemzését is tartalmazza.

⁸ Egy franciaországi biztosítótársaság és az olaszországi *Consorzi di Difesa* (közvetítőként működő termelői szövetkezet típus).

⁹ Néhány 2010-re kiválasztott kedvezményezett nem újította meg támogatási kérelmét, és néhány 2011-es kedvezményezetti dosszié az ellenőrzés idején még nem volt hozzáférhető.

ÉSZREVÉTELEK

A 68. CIKK SZERINTI KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSOK VÉGREHAJTÁSI KERETÉNEK HIÁNYOSSÁGAI RONTJÁK A TÁMOGATÁSOK ÉS A KAP ÁLTALÁNOS ALAPELVEI KÖZÖTTI ÖSSZHANGOT

- 13.** A 2003-ban bevezetett KAP-reform a közvetlen kifizetések termeléstől való függetlenítésén és a támogatási rendszer egyszerűsítésén alapult. Kivételként a 68. cikk engedélyezi a tagállamoknak, hogy „jól meghatározott esetekben” fenntartsák a különleges támogatást. Az ellenőrzés során azt értékelték, hogy az eltéréseket a közös agrárpolitikát jelenleg meghatározó általános elvekkel, azaz a termeléstől való függetlenítéssel és az egyszerűsítéssel összhangban alkalmazták-e.

A 68. CIKK SZERINTI KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSOK RÉSZLEGES ELTÉRÉST JELENTENEK A KÖZVETLEN TÁMOGATÁSI RENDSZERNEK AZ ÁLTALÁNOS, TERMELÉSTŐL FÜGGETLENÍTETT IRÁNYULTSÁGÁTÓL

- 14.** A 68. cikk alapján bevezethető intézkedések többsége¹⁰ hasonlít az egyéb korábbi rendszerekhez¹¹ (sőt, néhány esetben pontosan megegyezik azal). A 73/2009/EK rendelet 68. cikke (és annak elődje, az 1782/2003/EK rendelet 69. cikke) tehát lényegében nem más, mint a meglévő intézkedések főleg a már régóta elérhető termeléstől függő támogatás) folytatásának biztosításához szükséges jogszabályi háttér.

- 15.** Így az ellenőrzött, termeléstől függő állattenyésztési intézkedések az állatokra nyújtott közvetlen támogatással kapcsolatos intézkedésekhez hasonlóak, mint például az anyajuhra és anyakecskére vonatkozó jövedelemtámogatások¹², amelyeket kipótolnak vagy kiegészítenek¹³. A legtöbb bevezetett területalapú támogatási intézkedés nem más, mint a vidékfejlesztés keretében fennálló, illetve azon korábbi meglévő termeléshez kötött támogatási rendszerek¹⁴ folytatása, amelyek függetlenítéséről a Tanács már határozott.

- 16.** A függetlenítés azonban a 2003-as KAP reform fő témája volt, és ezt az irányultságot a 2008. évi állapotfelmérés¹⁵ is megerősíti.

¹⁰ Kizárólag a kockázatkezelési intézkedéseket (d) és e) albekezdések) hasonlítottuk össze, innovatív módon, a már meglévő támogatási formákkal.

¹¹ Valamennyi agár-környezetvédelmi intézkedés a II. pillér keretében vehető igénybe, sokkal nagyobb értékben (214 intézkedés, amelyre a 2007-2013-as időszakra 22,2 milliárd eurót különítettek el). További tájékoztatás e témáról a Számvevőszék 7/2011. sz. különjelentésben olvasható, melynek címe: „Megfelelő-e az agrár-környezetvédelmi támogatások rendszerének kialakítása és irányítása?” (<http://eca.europa.eu>). Különösen a 68. cikk értelmében Franciaországnak a biogazdálkodás fenntartására nyújtott támogatások ugyanazok, mint amelyek a 214. vidékfejlesztési intézkedés keretében már léteznek.

¹² Lásd a Számvevőszék 11/2012. sz. különjelentését, melynek címe: „Az anyatehénre, illetve az anyajuhra és anyakecskére vonatkozó közvetlen támogatások az egységes támogatási rendszerrel (etr) kapcsolatos intézkedések részleges végrehajtása keretében” (<http://eca.europa.eu>).

¹³ Spanyolország például azt választotta, hogy függetleníti az anyajuhra és anyakecskére vonatkozó meglévő jövedelemtámogatásokat, ugyanakkor ezt követően rögtön bevezetett a 68. cikk értelmében egy juh- és kecskehúsra támogatást nyújtó, hasonló jellegű intézkedést.

¹⁴ Franciaországban például a fehérjenövények természetére a 68. cikk alapján bevezetett támogatás megnevezése „kiegészítés”, mert 2010-ben és 2011-ben felülírták egy megfelelő meglévő intézkedéssel, amely 2011-ig marad érvényben.

¹⁵ A 73/2009/EK rendelet második preambulumbekzdése szerint: „A közvetlen támogatás függetlenítését ki kell terjeszteni, az egységes támogatási rendszer működését pedig le kell egyszerűsíteni”. A szándék az volt, hogy azon tagállamok, amelyek kezdetben azt választották, hogy egy bizonyos százalékban fenntartanak termelési támogatást az egységes támogatási rendszer keretében, azt még 2013 előtt visszavonják. Ezenkívül a még mindig nem függetlenített támogatási rendszereket fokozatosan megszüntették és beépítették az egységes támogatási rendszerbe (egy jelentős kivétellel: az anyatehénre, anyajuhra és anyakecskére vonatkozó jövedelemtámogatásokat a tagállamok meghagyhatják termeléstől függő rendszernek).

- 17.** A 68. cikk (és korábban „elődje”, a 69. cikk) ezért a függetlenítés kibővítésének és egyszerűsítésének céljától való számos derogációt helyez kilátásba. Termeléstől függő támogatási formák fenntartásával vagy akár létrehozásával, e cikk eltér az I. pillér általános irányultságától. A rendelet ezért kiköti, hogy eltérések csak szigorúan „jól meghatározott esetekben” alkalmazhatók¹⁶. E cikk célja tehát az, hogy a termeléstől való részleges függés változatai ne maradjanak fenn, illetve ne vezessenek be a termeléshez való „újrapcsolást”, hanem csupán személyre szabott megoldást kínáljanak egy sor különleges problémára.
- 18.** 2010-ben egy, a támogatások termeléstől való részleges függetlenítés által kifejtett piaci hatásokról készült értékelés már megállapította, hogy a 1782/2003/EK rendelet 69. cikkét helytelenül alkalmazták, egyfajta részleges függés fenntartása céljából¹⁷. Azóta ez a kockázat még tovább nőtt, mivel a 73/2009/EK rendelet 68. cikke nagy számú olyan intézkedést tesz lehetővé, amelyek alkalmazásakor a fenti 69. cikknél is nagyobb mértékben választható a különleges támogatás.
- 19.** Ezért tehát az, hogy a különleges támogatások összhangban vannak-e a Tanács I. pillérrel kapcsolatos általános irányultságával vagy sem, az attól függ, hogy azon „jól meghatározott esetek” fogalmát, amelyekben különleges támogatás nyerhető, hogyan értelmezik, és hogyan ellenőrzik.

A TAGÁLLAMOKNAK JELENTŐS MOZGÁSTERE VAN, MÍG A BIZOTTSÁG CSAK KORLÁTOZOTT ELLENŐRZÉSSSEL BÍR

- 20.** A különleges támogatásról szóló rendeletek nem nyújtanak elég keretet annak biztosítására, hogy a támogatást tényleg csak „jól meghatározott esetekben” nyújtanák. A rendeletek ugyanis az intézkedések kialakításának tekintetében nagy teret hagynak a tagállamoknak a „taktikázásra”.
- 21.** A Bizottság jóváhagyása csak formálisan szükséges az (1) a) v. bekezdés alatti agrár-környezetvédelmi intézkedések esetén. Minden más intézkedéstípusnál a Bizottság kötelező jogi erővel nem bíró intézkedést hozhat, és a tagállamok egyetlen kötelezettsége az, hogy értesítsék a Bizottságot az általuk meghozott döntésekről.

¹⁶ Az 73/2009/EK rendelet 35. preambulumbekkezdése folytatja: „Engedélyezni kell a tagállamok számára, hogy jól meghatározott esetekben [...] különleges támogatást ítélhessenek oda. [...] A Közösség nemzetközi kötelezettségvállalásaira tekintettel a termeléstől függő támogatási intézkedésekre felhasználható forrásokat megfelelő szinten korlátozni kell.”

¹⁷ Agrosynergie, *A támogatások termeléstől való részleges függetlenítéséből eredő piaci hatások értékelése*, 2010. október (http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/decoupling/short_sum_hu.pdf): „[...]a vizsgált esetek többségében a 69. cikkben foglalt lehetőséget a tagállamok a végrehajtás során az eredeti céljától eltérően értelmezték, egyfajta részleges függetlenítésként alkalmazták az újonnan bevezetett függetlenítésre adott válaszként.”

- 22.** A rendeletek ezenkívül nagyon kevés korlátozást állítanak fel azon intézkedések tekintetében, amelyek bevezetésre kerülhetnek. A meglévő kevés szabály pedig csak az intézkedések egy kategóriájára vonatkozik, azonban nem mindig világos, hogy a többire miért ne vonatkozhatnának. Ennek megfelelően, tekintve, hogy nincs mindig világos megkülönböztetés a különböző intézkedéstípusok között, a tagállam – a kitűzött célok függvényében – megkerülheti a néhány meglévő szabályt azzal, hogy inkább az egyik besorolást alkalmazza a másikkal szemben. (Lásd: **1. háttérmagyarázat**)
- 23.** A fentiek ellenére a Bizottság megvizsgálta azon intézkedéseket, amelyekről értesítették, hogy minden tagállam részéről biztosított legyen bizonyos szabványosított információk nyújtása. Ezen munka során gyakori véleménycserére került sor, amely időnként az eredetileg javasolt intézkedések megváltoztatását eredményezte.

1. HÁTTÉR MAGYARÁZAT

PÉLDA A KÜLÖNBÖZŐ INTÉZKEDÉSTÍPUSOK NEM EGYÉRTELMI MEGKÜLÖNBÖZTETÉSÉRE, ÉS ARRRA, HOGY A TAGÁLLAMOK HOGYAN TUDJÁK AZT FELHASZNÁLNI A NÉHÁNY MEGLÉVŐ SZABÁLY MEGKERÜLÉSÉRE

Nincs világos megkülönböztetés az (1) a) i. (környezet) és az (1) a) v. (agrár-környezetvédelem) bekezdésben foglalt intézkedések között. Például a franciaországi fehérjenövényekre nyújtott támogatást az (1) a) i) bekezdés keretében nyújtják, míg Spanyolországban és Olaszországban meglehetősen hasonló intézkedéseket vezettek be a vetésforgó támogatására¹⁸, az (1) a) v. bekezdés keretében, eléggé hasonló célokkal. Lásd még: a 26. bekezdésben szereplő példa.

Ezeknek közvetlen hatásuk volt az alkalmazandó szabályokra:

- a „környezeti” intézkedéseket „nem elhanyagolható és nem mérhető [...] előnyökhöz” kötötték¹⁹ (ez olyan feltétel, amely nem vonatkozik agrár-környezetvédelmi intézkedésekre),
- míg az „agrár-környezetvédelmi” támogatásokat a Bizottságnak előzetesen jóvá kell hagynia, és azoknak „célkitűzések megvalósítása érdekében ténylegesen felmerült többletköltségek és elmaradt jövedelem ellentételezésére” kell szorítkozniuk (ezek a megszorítások a többi egyéb kategóriára, többek között a „környezeti” támogatásra nem vonatkoznak).

¹⁸ Ahogy azt a **II. mellékletben** kifejtettük, a hivatkozott spanyolországi intézkedés ténylegesen nem tartalmaz vetésforgóra vonatkozó feltételt, de olyan területalapú támogatás jellegét ölti, amelynek fő feltétele, hogy bizonyos százalékban olajos magvakat és fehérjenövényeket termesszenek.

¹⁹ Az említett esetben ezen feltétel teljesítése azonban nem állt fenn.

24. A Bizottságnak mindenestre nincs tágabb szerepvállalásra jogosító jogszabályi felhatalmazása, a vizsgálatokat és a véleményeket pedig nem mindig hajtják végre a tagállamok. A tagállamok által hozott döntésekkel kapcsolatban a Bizottságnak nyújtott tájékoztatás részletessége meglehetősen eltérő, és néhány esetben az országon belüli ellenőrzés olyan jelentős intézkedéseket tárt fel, amelyek nem szerepeltek a Bizottságnak küldött leírásban. Végül a számvevőszéki ellenőrzés világosan kimutatta, hogy a Bizottság milyen kevés ellenőrző jogkörrel bír az intézkedések tagállami kiválasztása és kialakítása felett.

25. Így tehát néhány tagállam²⁰ által bejelentett (agrár-környezetvédelmitől eltérő) intézkedés vizsgálata során a Bizottság által feltett kérdések megválaszolatlanok maradtak. Tekintve, hogy nem rendelkezik a szükséges jogkörrel, a Bizottság kénytelen volt ezeket az eseteket anélkül lezárni, hogy képes lett volna eldönteni, hogy a kérdéses intézkedés jogos volt-e. A dossziékba a következő megállapítást vezették be: „A bejelentés-értékelés folyamatát [...] le kell zárni [...] a bejelentett intézkedés szabályszerűségét nem tekintjük teljesszűrtelenül vagy egyértelműen igazoltnak”.

26. Más tagállamban²¹ egy intézkedést oly módon írtak át, hogy az (1) bekezdés a) pont i. alpont alatt be lehessen vezetni, miután a Bizottság visszautasította annak agrár-környezetvédelmi intézkedésként való jóváhagyását ((1) bekezdés a) pont v. alpont).

A KAP KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSI INTÉZKEDÉSEINEK JÖVŐJE 2013 UTÁN: TOVÁBBRA IS FENNÁLL ANNAK A KOCKÁZATA, HOGY AZ INTÉZKEDÉSEK NINCSENEK ÖSSZHANGBAN MAGÁVAL A KAP-PAL

27. A 2014–2020-as időszakra szóló KAP-hoz kapcsolódó javaslatában a Bizottság azt ajánlja²², hogy maradjon fenn a különleges támogatás lehetősége, mégpedig termeléstől függő kifizetés formájában, amely javaslatról a Számvevőszék 2012 áprilisában véleményt adott ki²³. A jelenleg megvitatás alatt álló módosításokat is figyelembe véve²⁴ ez a javaslat a következő fő változásokat eredményezné:

- a) a 68. cikkben felsorolt érintett termékek listája kibővülne;
- b) a felhasználható költségvetést a felső határérték 8%-ában rögzítenék, amely arány, kivételes esetben, legfeljebb 13%-ra lenne növelhető;

²⁰ Írország és Portugália.

²¹ Dánia.

²² COM(2011) 625 végleges, 2011. október 12., 38-41. cikk.

²³ 1/2012. sz. vélemény egyes, a közös agrárpolitikára vonatkozó rendeletjavaslatokról a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozóan (<http://eca.europa.eu>).

²⁴ B7-0079/2013, A közös agrárpolitika keretében tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatról szóló intézményközi tárgyalások megkezdéséről és az erre adott megbízatásról szóló európai parlamenti határozatra irányuló javaslat. (COM(2011)0625 – C7-0336/2011 – COM(2012) 552 – C7-0311/2012 2011/0280(COD) – 2013/2528(RSP)). (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+MOTION+B7-2013-0079+0+DOC+PDF+V0//EN>)

- c) nyújtható lenne termeléstől függő támogatás:
- i) „egy tagállam azon ágazatainak vagy régióinak, ahol olyan meghatározott gazdálkodási típusok vagy mezőgazdasági ágazatok bizonyos nehézségekkel küzdenek, amelyek gazdasági és/vagy társadalmi és/vagy környezetvédelmi szempontból kiemelt fontosságúak” és
  - ii) „az érintett régiókban meglévő termelési szint fenntartásának ösztönzéséhez szükséges mértékben nyújtható.”

28. Tekintve, hogy a termékek listája bővülne és a különleges támogatásra igénybe vehető költségvetés felső határa emelkedne, valamint a támogatási feltételek attól függenek, hogy a jövőben hogyan értelmezik a vonatkozó túlzottan tág értelmű fogalmakat („nehézségek”, „gazdasági és/vagy társadalmi és/vagy környezetvédelmi szempontból kiemelt fontosság”), a legtöbb jelenlegi termeléstől függő támogatási intézkedés valószínűleg fennmarad.

NINCS ELEGENDŐ BIZONYÍTÉK ARRA, HOGY A 68. CIKK ALAPJÁN BEVEZETETT INTÉZKEDÉSEK SZÜKSÉGESEK VAGY RELEVÁNSAK LENNÉNEK

- 29.** A Számvevőszék ellenőrizte, hogy – tekintettel arra, hogy a tagállamok felé csak korlátozott követelmények állnak fenn –, van-e elég bizonyíték és eszköz annak kimutatására, hogy a 68. cikk alapján benyújtott intézkedések szükségesek-e vagy jól vannak-e kialakítva.
- 30.** A Számvevőszék azt ellenőrizte, hogy az igényeket és a támogatások formájának és mértékének relevanciáját előzetesen adták-e meg, valamint hogy a megfelelő monitoringrendszerek lehetővé tennék-e az intézkedések eredményességének utólagos visszaigazolását.

SZÁMOS ESETBEN NINCS ELEGENDŐ BIZONYÍTÉK A KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁS SZÜKSÉGESSÉGÉRE

- 31.** Az ellenőrzés feltárta, hogy számos esetben nem volt bizonyíték²⁵ a különleges támogatás szükségességére, általános jellegű minőségi érveken kívül. Azt is feltárták, hogy az ellenőrzött dokumentumok nem voltak elegendőek az intézkedések fő elemeinek megindokolására²⁶. Ezenkívül nem lehetett dokumentálni a költségvetési források elosztásáról szóló döntések okait, sem a végrehajtott intézkedésekre, sem pedig az olyan szükségletekre vonatkozóan, amelyekre végül nem ítélték meg különleges támogatást.
- 32.** Egy tagállamban például (Görögország), nem volt hozzáférhető dokumentáció az intézkedések bármelyikének konkrét megindokolására.
- 33.** Egy másik esetben (Spanyolország) területalapú támogatást azzal indokoltak, hogy „szembe kell szállni a gabona-monokultúrákkal kapcsolatban az utóbbi időkben tapasztalható tendenciákkal”, a megkapott dokumentáció azonban nem volt elégséges annak igazolásához, hogy valóban ilyen tendencia figyelhető meg az intézkedés által megcélzott területen. Az agrárkörnyezetvédelmi intézkedéseikkel konkrét területeket megcélzó két tagállam egyikének sem voltak statisztikai adatai a választásaik relevanciájának igazolására.
- 34.** Franciaországban az állatállomány számának csökkenése, amellyel az intézkedés szembe kívánt szállni, csak az anyajuhok esetében állt fenn (a tejelő juhok száma nem csökkent, a kecskékre pedig nem voltak statisztikai adatok); az elfogadott támogatási intézkedés azonban a teljes juh/kecskeágazatra vonatkozott.
- 35.** A biogazdálkodás fenntartására vonatkozó intézkedés tekintetében (Franciaország) a Számvevőszék megállapította, hogy nem álltak rendelkezésre a biogazdálkodást folytató gazdálkodók „hagyományos gazdálkodáshoz való visszatérésének” kockázatát alátámasztandó statisztikák vagy tanulmányok. Így a biogazdálkodásban való maradás támogatásának szükségessége nem volt megfelelően megindokolva.

²⁵ 13 intézkedésből 3.

²⁶ 10 intézkedésből 6; lásd a következő bekezdésekben található példákat.

NINCS ELEGENDŐ BIZONYÍTÉK ARRA, HOGY AZ INTÉZKEDÉSEKET JÓL ÉS CÉLZOTTAN ALAKÍTOTTA KI

NINCS ELÉG BIZONYÍTÉK ARRA, HOGY TERMELÉSTŐL FÜGGŐ KIFIZETÉSEK HELYÉNVALÓAK

- 36.** Különleges támogatást leginkább termeléstől függő kifizetések²⁷ formájában nyújtanak, bár nincs döntő bizonyíték arra, hogy a termeléstől függő támogatás a legalkalmasabb eszköz a kitűzött célok eléréséhez. Legalább néhány megvalósítandó cél tekintetében (pl. minőségfejlesztés, agrártermékek marketingje, állatjólét stb.) léteznek olyan eszközök is, mint például beruházási társfinanszírozás vagy minőségi termékek promóciója, amelyek jobban összhangban vannak a KAP céljaival, és amelyek alkalmazását fontolóra kellett volna venni ezen intézkedések kialakításánál.
- 37.** Így az, hogy nincs döntő bizonyíték arra, hogy a termeléstől függő támogatás a legalkalmasabb támogatási forma, már számos alkalommal felmerült a termeléstől függő állatállomány-támogatással kapcsolatban²⁸. Továbbá az, hogy a támogatástól függő kifizetések nem alkalmasak a versenyképességgel kapcsolatos cél teljesítésére, már a támogatások termeléstől való részleges függetlenítése által kifejtett piaci hatásokról készült 2010-es értékelésben is felmerült a 69. cikk értelmében nyújtott támogatások tekintetében.
- 38.** Ezenfelül, a végrehajtott intézkedések részletes feltételeit nem mindig indokolják közvetlenül az említett célok vagy szükségletek. Jóllehet a 68. cikk megengedi a célzott támogatást, a legtöbb folyamatban lévő támogatás nem eléggé megkülönböztető jellegű, vagy célzott.
- 39.** Például, az (1) bekezdés a) pontja i. és v. alpontja keretében megvalósítandó intézkedéseket környezetvédelmi célok alapján hajtják végre. Relevanciájuk ezért attól függ, hogy létezik-e egyértelműen felállított ok-okozati összefüggés a támogatott tevékenységek és ezen környezeti célok között. Az ellenőrzött intézkedéseknél azonban ez az ok-okozati összefüggés csak elméleti feltételezés volt, amelyre nem állt rendelkezésre konkrét bizonyíték²⁹.

²⁷ Az általános költségvetés tételi szerinti a 68. cikk hatálya alá tartozó termeléstől függő kifizetések az összes kiadás 66%-át teszik ki (a 2010-ben végrehajtott intézkedések 73%-át). Egyes, az (1) bekezdés a) pontjának v. alpontja alatti intézkedéseknél is sor kerül termeléstől függő kifizetésekre, míg az (1) e) bekezdés intézkedései mind termeléstől függetlenített kifizetésekként tekinthetők.

²⁸ „[...] felmerül a kérdés, hogy helyes-e [...] egy, a KAP első pillérébe tartozó eszközt alkalmazni egy olyan célkitűzés érdekében, amely szorosabban kapcsolódik a vidékfejlesztési politikához. [...] a KAP-reformot illető alapelvekkel összhangban – ésszerű lenne ezeket a továbbra is termeléshez kötött támogatásokat az egységes támogatási rendszerbe integrálni, a helyi mezőgazdaság támogatását pedig a második pillér eszközeivel megvalósítani.” (Agrosynergie, *A támogatások termeléstől való részleges függetlenítéséből eredő piaci hatások értékelése*). „A Számvevőszék nem talált döntő bizonyítékot arra nézve, hogy a kevés gazdasági alternatívával rendelkező régiókban az ellenőrzött támogatási rendszerek [anyatehenekre és juhokra és kecskékre adott közvetlen támogatás] általában véve

eredményesebben tartanak fenn a termelést – és ezáltal a gazdasági tevékenységet –, illetve több környezeti előnnyel járnának, mint az – egyéb uniós és tagállami finanszírozású intézkedésekkel párosuló – termeléstől függetlenített támogatás.” (11/2012. sz. különjelentés.)

²⁹ A 2011/07. sz. különjelentés tovább részletezi ezt: „az agrár-környezetvédelmi célprogramok megtervezése és irányítása során konkrét, számszerűsített háttéradatokat az esetek kevesebb mint felében használtak fel. [...] Az ellenőrzött szerződések 24%-ánál a tagállamok arról számoltak be, hogy a gazdálkodási gyakorlatok és a tervezett környezeti hasznok közötti ok-okozati összefüggés nem bizonyított.” [...] vezetőség [...] a kifizetéseket nem irányította konkrét környezeti problémák kezelésére.”

- 40.** A hátrányos helyzetű területekre vonatkozó görög támogatási intézkedések (juhra/kecskére és új egységes támogatási jogosultságok) a hátrányos helyzetű területek régi definíciója alapján lettek kialakítva, amely szerint az ország 80%-a mezőgazdasági termőföld. Azonkívül, hogy a célcsoport-kialakítás hiánya az igénybe vehető finanszírozás „felhígítására” szolgál, van néhány terület, amely a múltban hátrányos helyzetűnek volt tekinthető, ma már azonban nem³⁰.
- 41.** Végezetül a támogatást anélkül nyújtották³¹, hogy kikötöttek volna a korábbi gyakorlatok megváltoztatására vagy javítására irányuló kritériumot. A Számvevőszék által ellenőrzött intézkedések esetében ezért megállapítható, hogy a kedvezményezettek egy széles köre „talált pénz”-ben részesül, mégpedig támogatás formájában, ami a legjobb esetben is csak egy meglévő gyakorlat fenntartását segíti elő. Habár ez a rendelkezés összhangban van a „termelés fenntartásával” kapcsolatos feltételekkel, a 68. cikk (1) bekezdés b) pontja keretében bevezetett azon intézkedések tekintetében³², amelyek a javítást tűzték ki célul, eredendően nem hatékony és nem elegendő a jelenlegi helyzet megváltoztatására³³.
- 42.** A vetésforgóval kapcsolatos intézkedésnél (Olaszország, Spanyolország), a tagállami hatóságok ugyan konkrét régiókat vagy területeket jelöltek meg, de a támogatást minden ott gazdálkodó igénybe veheti, függetlenül attól, hogy korábban milyen tevékenységet végzett. Példaként: az egyik felkeresett olaszországi kedvezményezett azt állította az ellenőrzés során, hogy nem változtatott a vetésforgó gyakorlatán.
- 43.** Görögországban a durumbúzára nyújtott támogatás célja a minőség javítása. E célból bizonyos feltételeket írnak elő e tekintetben (tanúsított mag, AGRO 2 termelési módszer), de nincs előírás arra vonatkozóan, hogy a termelt gabonának vagy a termelési módszernek a korábbi gyakorlathoz képest változnia kell.
- 44.** Franciaországban a 68. cikk értelmében nyújtott támogatás egy hasonló tagállami biztosítási intézkedést váltott fel, így most majdnem kétszeres a támogatás mértéke. Az adatok kimutatták, hogy 2010-től kezdve a támogatások mértékének meredek növekedése csekély hatással járt, mind a biztosított földterületek aránya, mind a szerződések száma csak kis mértékben növekedett. Ez főleg annak tudható be, hogy a támogatás közel megkétszereződése „talált pénz” hatást jelentett a már meglévő szerződési formák és a már biztosított földterületek esetében.

³⁰ Lásd: A vidékfejlesztésről: hátrányos helyzetű területek támogatása című 4/2003. sz. számvevőszéki különjelentést (HL L 151., 2003.6.27.), a Bizottságnak nincs elegendő bizonyítéka arra, hogy kimutassa, hogy a hátrányos helyzetű területek besorolása érvényes [...]. Ez egy már nem indokolt besoroláshoz, [...] és ennek nyomán jogtalan támogatási kiutaláshoz vezethet. A Bizottság ezt követően kidolgozott egy javaslatot a 2014–2020-as időszakra (2009. április 21-ei COM(2007) 325 végleges), de ez még mindig megvitatás alatt áll.

³¹ Az összes ellenőrzött intézkedés közül a franciaországi új takarmánytermő területekkel kapcsolatos kiegészítés volt az egyetlen kivétel, ez azonban a teljes évi költségvetésből csak 1 millió eurót tett ki.

³² „Az (1) bekezdés b) pontjában említett intézkedések céljára csak (...) a termelés jelenlegi szintje fenntartásának ösztönzéséhez szükséges mértékben nyújtható támogatás.”

³³ Például a „mezőgazdasági termékek minőségének javítása” (68. cikk (1) bekezdés a) pont ii. alpont) és a „mezőgazdasági termékek forgalmazásának javítása” (68. cikk (1) bekezdés a) pont iii. alpont).

A TÁMOGATÁSOK VÁLASZTOTT MÉRTÉKE NEM KELLŐEN INDOKOLT

- 45.** A rendelet csak azt írja elő, hogy legyen részleges indoklás a választott támogatási mértékekre azon agrár-környezetvédelmi intézkedéseknél, amelyeknél előírtak egy maximumértéket³⁴. Továbbá, azon a számvevőszéki ellenőrzés során feltárt nehézségen kívül, hogy megbízhatóan kell ezt az értékhatárt kialakítani, nem vizsgálták annak kockázatát, hogy a támogatás esetleg túl kevés lesz ahhoz, hogy eredményes legyen³⁵. Egyéb intézkedésnél a rendelet nem ír elő külön kötelezettséget a választott támogatási mértékek igazolására.
- 46.** A támogatás mértékének megfelelő (se nem túl magas, se nem túl alacsony összeg) megállapítása a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás alaplépése.
- 47.** A legtöbb esetben³⁶ nem volt olyan dokumentáció, amelyből meg lehetne érteni a kiválasztások okait, vagy értékelni lehetne azok valószínűsíthető eredményességét. Épp ellenkezőleg, a támogatás mértékének meghatározásához még csak egy olyan felületes tanulmány sem készült, amely nyomán azok célirányossága indokolható lenne. Ehelyett (politikai tárgyalások eredményeként) inkább egyszerűen csak szétosztották a költségvetést a szóba jöhető kedvezményezettek között.
- 48.** Például az ellenőrzés tárgyát képező három juhra/kecskére adott támogatási intézkedések közül kettőnél (Görögország és Franciaország) nem volt semmilyen dokumentum a támogatás mértékéről. Tagállamtól függően a támogatás állatonként 3 és 24 euró között volt, de az ellenőrzés nem talált olyan információt, amely ésszerűen indokolta volna a nagyságrendbeli különbséget vagy a feltehető hatáskülönbséget.
- 49.** Egy vetésforgóval kapcsolatos intézkedésnél (Olaszország) – noha ez esetben végeztek szükségletelemzést a támogatás szükséges mértékének meghatározásához – az utólag választott mérték alacsonyabb volt az eredeti becslés szerint szükséges támogatásmértéknél.

³⁴ „[...] az érintett célkitűzések megvalósítása érdekében ténylegesen felmerült többletköltségek és elmaradt jövedelem ellentételezése céljából.” (68. (2) a) i).

³⁵ Lásd: 7/2011. különjelentést: „lényeges problémákat találtunk a támogatási összegeket illetően, többek között azok kiszámításakor adódtak hiányosságok, illetve a kifizetéseket nem igazították hozzá a regionális, illetve helyi feltételekhez.”

³⁶ 11 biztosítási intézkedés közül nyolc esetében a támogatás mértékét a rendelet által megengedett maximális százalék (65%) szintjén rögzítették.

NINCS ELÉG ESZKÖZ ANNAK ÉRTÉKELÉSÉRE, HOGY AZ INTÉZKEDÉSEK EREDMÉNYESEK-E

- 50.** A költségvetési rendelet³⁷ előírja, hogy a költségvetésben foglalt minden tevékenységi ágra egyedi, mérhető, elérhető, szakszerű és időzített célkitűzéseket kell meghatározni, és e célok megvalósítását minden tevékenységnél teljesítménymutatókkal kell ellenőrizni. A pénzgazdálkodás hatékonyságáról és eredményességéről szóló általánosan elfogadott standardok szerint ezeknek a teljesítménymutatóknak relevánsnak, elfogadottnak, hitelesnek, könnyen megvalósíthatónak és tartósnak kell lenniük (RACER).
- 51.** Tekintettel arra, hogy a 68. cikk nem más, mint egy költségvetési keret, amelyet különböző szükségletek kielégítésére és egy sor cél elérésére alakítottak ki, a SMART-célokat és a RACER-teljesítménymutatókat a 68. cikk szintjén (figyelembe véve a különböző intézkedések nagy számát és sokféleségét is) nem lehet megfelelően kialakítani.
- 52.** A Számvevőszék megállapította, hogy a megfelelő, szisztematikus (SMART-célokat felállító és RACER-mutatókat nyomon követő) monitoring hiánya akadályozná az eltérő mélységű felülvizsgálat tárgyát képező intézkedések teljesítményének értékelési lehetőségeit (lásd: **2. háttérmagyarázat**)³⁸.
- 53.** Ebben az összefüggésben a Számvevőszék megjegyzi, hogy a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság többéves terve rendelkezik a 68. cikk alapján megvalósuló intézkedések értékeléséről 2016/2017-ben. Mindazonáltal, ahogy a fenti magyarázat is kifejti, egy ilyen jellegű értékelés csak akkor lesz releváns, ha megfelelő, SMART-célokon és RACER-teljesítménymutatókon alapuló monitoringkereten alapulnak.

³⁷ Az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendeletről szóló, 2002. június 25-i 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet (HL L 248., 2002.9.16., 1. o.) 27. cikke.

³⁸ Ezen agrár-környezetvédelmi intézkedések tekintetében, a 7/2011-es különjelentés megállapította, hogy a tagállamok által kitűzött célok száma nagy, és azok nem elég konkrétak, emiatt nem értékelhető, hogy azokat elérték-e vagy sem. [...] Ugyanakkor jelentős problémák merültek fel a vezetői információk relevanciája és megbízhatósága tekintetében. Különösen az okozott problémát, hogy az agrár-környezetvédelmi kifizetések környezeti hasznáról meglehetősen kevés információ állt rendelkezésre." A termeléstől függő állattenyésztési támogatás kapcsán a 11/2012 sz. különjelentés megállapította, hogy: „Hiányosságok mutatkoznak a Bizottságnál és a tagállamoknál a fő teljesítménymutatók monitoringjában és a támogatási rendszerek végső társadalmi és környezeti hatásainak értékelésében [...]”.

PÉLDÁK CÉLOK ÉS MUTATÓSZÁMOK HIÁNYOSSÁGAIRA

Példák nem SMART-célokra

- **Durumbúzára nyújtott támogatás:** „Ezen intézkedés célja a durumbúza minőségének javítása, és ennél-fogva jó minőségű liszt előállítására tesztgyártáshoz [...]”
- **Juh-/kecsketenyésztésre nyújtott támogatás:** „A juh- és a kecskehúságazat szerepének támogatása a vidéki lakosság csökkenésének megakadályozása, a vidéki struktúrák és a biodiverzitás fenntartása céljából.”
- **Vetésforgó:** „A talajban lévő szerves anyagok növelése, mert a monokultúrára jellemző ismételt mélyszántás a szerves anyagok ásványosodását okozza [...], ami csökkenti a talaj termékenységét és amely révén nagy mennyiségű CO₂ kerül a légkörbe [...] a talajerózió csökkentése [...] biodiverzitás fenntartása.”

Példák nem létező, vagy nem megfelelő mutatószámokra

- **Biogazdálkodás fenntartásának támogatása:** a Bizottságnak küldött értesítésben szereplő döntésében Franciaország arról számolt be, hogy az intézkedéshez használt mutatószám a bioművelés alatt álló hektárok száma. Ez a mutató azonban még akkor sem minősül elég konkrétan az intézkedés tényleges céljait tekintve (a hagyományos gazdálodáshoz való visszatérés kockázata), ha annak relevanciáját a franciaországi „Biogazdálkodás 2012” terv tágabb keretei között elfogadták, mivel az intézkedés a tervnek csupán egy kis részét képezi.
- **Új egységes támogatási jogosultságok hátrányos helyzetű vagy hegyvidéki területeken:** ezen intézkedés hatásainak értékeléséhez nem volt mutatószám.
- **Fehérjenövényekre/vetésforgóra nyújtott támogatás:** az ezekhez az intézkedésekhez rendelkezésre álló egyedüli adat az a hektárnagyság, amelyre a támogatást kérték, illetve kifizették. Ez az érték a kiadások arányában növekszik ugyan, de anélkül, hogy információt tudna nyújtani az intézkedések tényleges hatásáról, a kitűzött végső célokra vonatkozóan (pl. inputkövetelmények, talajtermékenység/erózió).

A TAGÁLLAMOK SZINTJÉN NEM MEGFELELŐEK VAGY ELÉGTELENEK A VÉGREHAJTOTT INTÉZKEDÉSEK KONTROLLJAI

- 54.** A 2009/73 rendelet és az 1120/2009/EK rendelet által felállított általános jogi kereten belül minden tagállam minden intézkedésre egy sor konkrét támogathatósági kritériumot állít fel. Az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer (az 1122/2009/EK rendelet által bevezetett IIER) ellenőrzési standardokat állít fel mind az általános, mind a konkrét szabályoknak való megfelelés biztosítására, adminisztratív kontrollok és helyszíni ellenőrzések révén. Így, a 68. cikk keretében nyújtott támogatás eredményes ellenőrzése feltételezi, hogy az IIER eredményesen működik (lásd: 3. bekezdés). Tekintve azonban, hogy az IIER már a Számvevőszék rendszeres ellenőrzéseinek tárgyát képezi³⁹, az ellenőrzés nem a rendszer véleményezésére irányul, és alább csak a 68. cikk intézkedéseire vonatkozó észrevételeket részletezzük.

³⁹ Az Európai Számvevőszék éves jelentése a 2011-es pénzügyi évről, 3.15. bekezdés (HL C 344., 2012.11.10.).

⁴⁰ Gabonafélék, olajos magvak és fehérjenövények.

AZ ADMINISZTRATÍV KONTROLL- ÉS AZ IRÁNYÍTÁSI RENDSZEREK GYENGESÉGEI

- 55.** A számvevőszéki ellenőrzés számos hiányosságot tárt fel az adminisztratív kontroll- és az irányítási rendszerek terén.
- 56.** Franciaországban és Olaszországban a tagállami hatóságok nem tudták a más támogatási rendszerekből származó kettős finanszírozás kockázatának elkerülésére szolgáló eljárások meglétét dokumentálni. Ezenkívül az ellenőrzési nyomvonal hiányosságai ellehetetlenítették néhány automatikus adminisztratív ellenőrzés újra-ellenőrzését. Végül pedig néhány ellenőrzött dossziében a hozzáférhetővé tett dokumentumok nem támasztották kellő mértékben alá a teljesített kifizetéseket vagy nem szolgáltak magyarázatul a feltárt anomáliákra, mint például az észszerűtlen fizetési határidőkre.
- 57.** Bár a takarmánynövényekre nyújtott támogatást (Franciaországban) a korábban gabonafélékkel, olajos magvakkal és fehérjenövényekkel⁴⁰ bevetett új területekre tartják fenn, nem rendelkeztek az ezen feltételnek való megfeleléssel kapcsolatos adminisztratív kontrollokról, sőt még helyszíni ellenőrzések esetén sem történt módszeres dokumentumvizsgálat. Az ezzel kapcsolatban feltárt hibák azonban a nem egyértelmű támogatásigénylési formanyomtatvánnyal együtt arra utalnak, hogy ezen alintézkedés tekintetében nagy a feltáratlan hibák aránya.

- 58.** Az egyik, juhokra nyújtott támogatást (Franciaországban) egy termékenységi ráta teljesítéséhez kötötték, de nem végeztek adminisztratív ellenőrzést erre a feltételre vonatkozóan, így tehát azt kizárólag a helyszíni ellenőrzések alkalmával ellenőrizték. Egy esetben két éven keresztül nyújtottak kecskékre támogatást, noha az alátámasztó bizonylat alapján a kedvezményezett nem felelt meg az előírt feltételeknek.
- 59.** Egy spanyol régióban a tejtermelő ágazatnak nyújtott támogatás feltételeinek félreértelmezése azt eredményezte, hogy a kedvezményezettektől számos támogathatónak tekintett állat esetében megtagadták a támogatás kifizetését. Ugyanakkor egy az irányítási rendszer kialakításában vétett hiba következtében egy további földterületnyi támogatást fizettek ki egy a tagállami intézkedésnek ellentmondó feltétel alapján, igaz, az általános pénzügyi hatás csekély volt.
- 60.** Továbbá egy kiválasztott kedvezményezettekől álló minta ellenőrzése hibákat tárt fel abban az adatbázisban, amely a marhaágazatnak nyújtott támogatás kiszámításának alapjául szolgál (Olaszország).
- 61.** A biztosítási támogatási intézkedések esetében a francia kontrollrendszer nagymértékben hagyatkozott a biztosító adataira és ellenőrzéseire. Ez a koncepció, amely létjogosultságát az adja, hogy a biztosítók közvetlenül érdekeltek a támogatás kiszámításának alapjául szolgáló szerződéses adatok ellenőrzésében⁴¹, egy nagyrészt automatizált központosított ellenőrzési forma alkalmazását teszi lehetővé. Ez főleg a helyszíni ellenőrzések számának jelentős csökkenését teszi lehetővé.
- 62.** Ezzel szemben Olaszországban nem vezettek be hasonló, a biztosító adataira hagyatkozó rendszert. A megnövekedett adminisztratív terhen felül az ellenőrzés számos hibás működést tárt fel, mint például a kedvezményezett által felállított biztosított értékek függvényében történő biztosítási díj-támogatást, amely nem veszi figyelembe sem a tényleges korábbi termelést, sem az indokoltság bármilyen formáját. Ráadásul, tekintettel arra, hogy a támogatáskifizetésekre még azelőtt került sor, hogy a kedvezményezett befizette volna a biztosítási díjat, támogatás-visszafizetésekre is sor került.

⁴¹ Azon különleges esetekben, amelyekben a támogatás kiszámításának alapja eltér a kedvezményezett és a biztosító között létrejött szerződés feltételeitől, ez a rendszer kevésbé bizonyulhat eredményesnek. A fennmaradó kockázat azonban még ebben a különleges esetben is meglehetősen kicsinek bizonyult.

- 63.** Franciaországban a biztosítási támogatásnyújtásra vonatkozó meglévő rendelkezések nem elegendőek ahhoz, hogy nyomon kövessék a biztosítók nyereségének alakulását, és ennél fogva a végső kedvezményezettnek nyújtott támogatás pénzügyi teljesítését sem (ami a valószínűsíthető hosszú távú hatás értékelésének döntő fontosságú része). Amikor a támogatott szerződések mintegy 80%-át nyújtó biztosítócsoport növelte díjtételeit 2010-ben, a 68. cikk alapján megengedhető támogatás jelentős részét elszívta.

A VÉGREHAJTOTT HELYSZÍNI ELLENŐRZÉSEK HIÁNYOSSÁGAI

- 64.** A tagállami hatóságok által elvégzett helyszíni ellenőrzések a számvévszéki ellenőrzés szerint számos hiányosságot mutatnak:
- 65.** Görögországban, 2010-ben a tagállami hatóságok csupán a rendeletben előírt juhra/kecskére vonatkozó helyszíni ellenőrzések felét végezték el. Ráadásul ezen ellenőrzések mintegy háromnegyede nem volt megfelelő, mert nem a kötelező birtokontartási időszaki során kerültek elvégzésre⁴².
- 66.** Olaszországban a biztosítási intézkedés tekintetében nem érték el a helyszíni ellenőrzések kötelező, minimálisan elvégzendő számát (főképpen azért, mert a vizsgálatban szereplő régiók egyikében egyáltalán nem történt ellenőrzés). Még akkor is, amikor az előírt ellenőrzéseket elvégezték, az ellenőrzéseket a közreműködői szerepet betöltő termelői szövetkezeteknél hajtották végre, a biztosítókat vagy végső kedvezményezetteket nem ellenőrizték. Ráadásul, az ezen kötelezettség teljesítését bemutatni hivatott, tejtermelő ágazatra vonatkozó statisztikák állatorvosi vizsgálatokat is tartalmaztak, így az ezen vizsgálatok során alkalmazott ellenőrzéseknek sem a meghatározása, sem az értékelése nem volt világos. Végül, a helyszíni ellenőrzések minimális számának ellenőrzéséhez szükséges információt nem lehetett megkapni a vetésforgóval kapcsolatos intézkedésre vonatkozóan.
- 67.** Két tagállamban (Spanyolország és Olaszország) megállapításra került, hogy néhány területalapú támogatással kapcsolatos helyszíni ellenőrzés időpontja túl késői volt ahhoz, hogy a vetésforgóval kapcsolatos intézkedés teljesítéséhez megkövetelt fő ellenőrzéseket elvégezzék. A két esetből egynél az is megállapításra került, hogy néhány ellenőrzést régi műholdas felvételek alapján végeztek el, holott újabb képek is rendelkezésre álltak.

⁴² Ezzel szemben egy másik ellenőrzött tagállam ezt az előírást azzal kerülte meg, hogy az állatokkal kapcsolatos intézkedései kialakítása során nem rendelkezett kötelező birtokontartási időszakról, ezzel megszegte azt a kötelezettségét, miszerint egy vagy összes ellenőrzését az évnek ebben a szakaszában kell elvégeznie.

- 68.** Hiányosságok fordultak elő (Görögország és Spanyolország) az állatokkal kapcsolatos támogatások helyszíni ellenőrzései során a dokumentumok átvizsgálásával és fontos alátámasztó dokumentumok hiányának esetén alkalmazandó támogatáscsökkentéssel kapcsolatban.⁴³
- 69.** Végül az ellenőrzés megállapította (Franciaország), hogy amikor egy helyszíni ellenőrzés olyan strukturális problémát tár fel, amely valószínűsíti, hogy a kedvezményezett a korábbi években nem lett volna jogosult támogatásra, nincs eljárás az ellenőrzés hatókörének kiterjesztésére és a jogosulatlanul kifizetett teljes összeg visszafizettetésére.

TÚLZOTT IRÁNYÍTÁSI ÉS ADMINISZTRATÍV TERHEK

- 70.** A különleges intézkedések bevezetése olyan további terhet jelent az irányítás (ad hoc rendszerek felállítása) és ellenőrzés szempontjából (nevezetesen azok száma, megszervezésük módja és az elvégzendő vizsgálatok jellege), amelyet már a kezdetekkor figyelembe kell venni.
- 71.** 2011-ben a Bizottság belső ellenőrzése feltárta, hogy a 68. cikk eredendő kockázatokat tartalmaz, és hogy szükséges lenne előre megvizsgálni, hogy a végrehajtott intézkedések ellenőrizhetők-e⁴⁴.
- 72.** Az olyan problémák, mint az új takarmánynövényekkel (57. bekezdés) és a tejtermelő-ágazattal kapcsolatos támogatásokról (59. bekezdés) szóló alintézkedésben meghatározottak rávilágítanak a kis költségvetéssel járó intézkedéseknél nem megfelelően és ad hoc módon kialakított rendszerekből adódó kockázatokra (főleg ha azokat ideiglenesnek szánták). Ezzel szemben, a durumbúzára nyújtott támogatási intézkedéssel kapcsolatban (Görögország) olyan szisztematikus adminisztratív ellenőrzéseket vezettek be⁴⁵, amelyek ugyan hatékonyak látszanak, de komoly adminisztratív terhet rónak mind a tagállami államigazgatásra mind a kedvezményezettekre.

⁴³ Ott, ahol főleg állatállománnyal kapcsolatos intézkedésekről volt szó, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság záróelszámolást végző egységei által végrehajtott számos ellenőrzés lényegében meglehetősen hasonló következtetésekre jutott, mint a számvetőségi ellenőrzések, a következők tekintetében: a) a helyszíni ellenőrzések száma és ütemterve (Görögország, Olaszország, Litvánia, Románia, Egyesült Királyság); b) nem elegendő számú helyszíni dokumentumvizsgálat (Bulgária, Görögország, Spanyolország, Lengyelország); c) a helyszíni ellenőrzések során megvalósított konkrét ellenőrzések nem megfelelő rögzítése (Bulgária, Spanyolország, Litvánia); d) hiányosságok az állat-adatbázisok frissítésével kapcsolatban (Görögország, Olaszország, Litvánia, Lengyelország, Románia). A Bizottság által elvégzett munkamennyiség dacára az ellenőrzés megállapította, hogy a rendelkezésre álló adatok szisztematikusabb alkalmazása még több hiányosságot tárhatott volna fel a tagállami ellenőrző rendszerekben.

⁴⁴ Az ellenőrzés megállapította, hogy „a rendelet nem részletezi, hogy a Bizottság hogyan látja a vizsgálhatóság és az ellenőrizhetőség megfogalmazhatóságát és nem adtak ki erre vonatkozó iránymutatásokat. Megértjük, hogy ez szándékos döntés volt: (...) a lehető legnagyobb mértékben szabad rendelkezést hagyni a tagállamoknak. Mindazonáltal (...) világos iránymutatás híján nem lehet eredményes kontrollokat biztosítani. Ezenfelül, nehéz lehet értékelni (...), hogy a kontrollok a szándékolt módon működnek-e. Ezért azt

szorgalmazzuk, (...), hogy a 68. cikk alapján javasolt intézkedések jobb ellenőrizhetősége és vizsgálhatósága érdekében jobban használják ki a lehetőségeket, például a jelenlegi, vagy a 2013 utáni, jövőbeni jogszabályi feltételek alakításával vagy kiegészítő iránymutatások kiadásával.”

⁴⁵ A támogatások automatikus maximalizálása egy hektárra jutó vetőmag arányának függvényében, a vetőmagszámlák és -címkék szisztematikus ellenőrzésével mind a több mint 65 000 pályázó esetében.

- 73.** Mennyiségi oldalról a termeléstől függő támogatás fenntartásához nagy számú helyszíni ellenőrzés szükséges, ami rendkívül sokba kerül a tagállamoknak – igaz, e költségeket csak ritkán mérik fel. A 68. cikk 1,43 millió támogatási pályázatot generál az összes tagállamból⁴⁶. Jóllehet a szabályozásban előírt követelményeket bizonyos esetekben nem tartották be, 2011-ben mintegy 110 000 helyszíni ellenőrzést végeztek ezen intézkedések tekintetében.
- 74.** Jóllehet különleges támogatás hiányában is szükség lenne bizonyos ellenőrzésekre (egységes támogatási rendszerrel kapcsolatos ellenőrzések, állatorvosi ellenőrzések stb.), a jelenlegi munkaterhelés nagy része közvetlenül a támogatási rendszerből adódik.
- 75.** Minőségi szempontból az a megállapítás, hogy néhány területi ellenőrzést rosszul időzítettek a termeléstől függő támogatás által megkövetelt ellenőrzések szempontjából (67. bekezdés) azt mutatja, hogy egyrészt a különleges támogatások kötöttséget jelentenek az egységes támogatásokhoz képest, másrészt pedig, hogy ezek a kötöttségek nem mindig kapnak kellő figyelmet.
- 76.** Ezenfelül a számos megállapított ellenőrzési hiányosság, például az állatállománnyal kapcsolatos helyszíni ellenőrzések nem megfelelő dokumentum-vizsgálata azt mutatja, hogy az ellenőrzések eredményességéhez jelenleg számos ilyen jellegű ellenőrzés további javítására lenne szükség, ami további költséggel vagy teherrel járna (lásd: **3. háttérmagyarázat**).

⁴⁶ Tekintve, hogy a kedvezményezettek egynél több intézkedés keretében is pályázhatnak, az összes kedvezményezett száma közvetlenül nem adható meg.

3. HÁTTÉR MAGYARÁZAT

A TÁMOGATÁS ÉS A VONATKOZÓ KÖLTSÉGEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA JUHRA/KECSKÉRE NYÚJTOTT GÖRÖG TÁMOGATÁS

Az alaptámogatás 3 euró állatonként. Ezen intézkedés kedvezményezettjei átlagosan 550 eurót kapnak.

Közel 2600 helyszíni ellenőrzés elvégzésére került sor 2010-ben, e tekintetben Görögország messze elmaradt a rendeletben előírt kötelezettségeitől. Lásd: 65. bekezdés.

A számvevőszéki ellenőrzés hiányosságokat tárt fel az ellenőrzések során elvégzendő dokumentumvizsgálatok tekintetében. Mindenekelőtt azt állapították meg, hogy bizonyos dokumentumok egyszerűen nem léteznek, jóllehet elméletben le kellett volna ellenőrizni azokat ahhoz, hogy az ellenőrzések érvényesek legyenek. A kedvezményezett azt, hogy nem léteztek olyan állatorvosi tanúsítványok, amelyek igazolták volna az állatok elpusztulását, azzal magyarázta, hogy szerinte e dokumentumok megszerzésének költsége aránytalanul nagy volt a kapott támogatáshoz képest.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

- 77.** A számvevőszéki ellenőrzés feltárta, hogy a 68. cikk értelmében nyújtott támogató intézkedések kialakítása és végrehajtása számos olyan hiányossággal terhelt, amellyel az új KAP keretében foglalkozni kellene.
- 78.** A 2003-ban bevezetett egységes támogatási rendszer a közvetlen támogatások termeléstől való függetlenítésén és a fizetési rendszer egyszerűsítésének elvén alapult („egységes kifizetés”). Ettől eltérve a 68. cikk megengedi a tagállamoknak, hogy „jól meghatározott esetekben” fenntartsák a termeléstől függő közvetlen kifizetéseket. A Számvevőszék azonban megállapította, hogy a Bizottságnak csak kevés ellenőrzési lehetősége volt az ilyen esetek indokoltsága felett és hogy a tagállamok széles körű mérlegelési jogkörrel bírnak termeléstől függő közvetlen kifizetéseik tekintetében. Ennek eredményeképp a 68. cikk rendelkezéseinek végrehajtása nem volt mindig teljesen összhangban a közös agrárpolitikát jelenleg meghatározó általános elvekkel, azaz a termeléstől való függetlenítéssel és egyszerűsítéssel (lásd: 14–26. bekezdés).
- 79.** A Számvevőszék azt is megállapította, hogy a tagállamok nem rendelkeznek elegendő bizonyítékkal a 68. cikk értelmében bevezetett intézkedések szükségességéről vagy relevanciájáról, sem az azok iránti szükséglet, sem az kialakításának eredményessége, sem a megkapható támogatás mértékének tekintetében (lásd: 31–49. bekezdés). A nem megfelelő célok és mutatószámok akadályozni fogják az intézkedések jövőbeni értékelését. (lásd: 50–53. bekezdés).
- 80.** Végül a Számvevőszék hiányosságokat tárt fel a meglévő intézkedések megfelelő végrehajtását biztosítani hivatott adminisztratív és kontrollrendszerekkel kapcsolatban. Ez egyaránt vonatkozott az irányítási rendszerekre, az adminisztratív kontrollokra és a helyszíni ellenőrzésekre is (lásd: 55–69. bekezdés). Ilyen hiányosságokat néha annak ellenére is előfordultak, hogy már eleve nagy az irányítási és adminisztratív teher, de azok még tovább növekedhetnek, amennyiben a rendeletek követelményeinek eleget kell tenni (lásd: 70–76. bekezdés).

- 81.** A „2013 utáni” KAP bevezetésének jegyében, a jelenleg megvitatás alatt álló bizottsági javaslat lehetővé tenné, hogy termeléstől függő kifizetés formájában, azonban megfelelően körülhatárolt keretek nélkül fennmaradjon a különleges támogatás. (lásd: 27–28. bekezdés)⁴⁷. E tekintetben a Számvevőszék a következő fő ajánlásokat teszi:

⁴⁷ Lásd még: 1/2012. sz. számvevőszéki vélemény.

1. AJÁNLÁS

A bizonyos mezőgazdasági tevékenységekre nyújtott különleges támogatás alapuljon a 68. cikk rendelkezéseinek szigorúan vett értelmezésén és az ilyen jellegű, termeléstől függő támogatás nyújtását megfelelően indokolják meg a Bizottság felé, az pedig ellenőrizze azt.

- a) A Bizottság játsszon aktívabb szerepet az intézkedések végrehajtását meghatározó kritériumok kialakításában annak érdekében, hogy fel tudja vállalni a megosztott irányítási rendszer keretében rárótt végső felelősségét.
- b) A tagállamoktól meg kell követelni, hogy minden egyes bevezetni szándékozott különleges támogatási intézkedésre mutassák be annak szükségességét (szükség van-e a fő szabálytól való eltérés alkalmazására, illetve mi ennek a többletértéke), relevanciáját (a végrehajtási mód, az elbírálási kritériumok és a támogatás mértéke szempontjából) és azt, hogy a támogatás megfelel-e a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás kritériumainak.

2. AJÁNLÁS

Tekintettel a lehetséges intézkedések sokféleségére, olyan megfelelő monitoringrendszert kell létrehozni, amely megkönnyíti a későbbi értékelést (olyan megfelelő mutatószámok meghatározása révén, amelyek egy meghatározott kiindulópont és a megfelelően konkrét célok vonatkozásában vizsgálhatók).

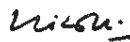
3. AJÁNLÁS

Miután az intézkedéseket bevezették, a tagállamok alakítsanak ki megfelelő és átfogó irányítási és kontrollrendszereket a rendelet összes előírásának betartására.

Annak elkerülése érdekében, hogy egy különleges intézkedés meghatározott összegével szemben aránytalan költségek alakuljanak ki, már az intézkedés kialakításának szakaszában, vagy már az adott intézkedés bevezetése mellett vagy ellen szóló döntés során figyelembe kell venni a monitoring- és kontrollkövetelményeket (a végrehajtás egyszerűsége, a kritérium „ellenőrizhetősége” stb.).

Ezt a jelentést Ioannis SARMAS számvevőszéki tag elnökletével az I. kamara a 2013. szeptember 25-i ülésén, Luxembourgban fogadta el.

a Számvevőszék nevében

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
elnök

A 68. CIKKRE SZÁNT KERETÖSSZEG A 2010–2013-AS IDŐSZAKBAN, TAGÁLLAMONKÉNT ÉS TEVÉKENYSÉGENKÉNT (A KORÁBBI 69. CIKK SZERINTI INTÉZKEDÉSEK NÉLKÜL)

(millió euró)

Környezetvédelem vagy környezeti állapot javítása 68 (1) a) i.	Minőség 68 (1) a) ii.	Marketing 68 (1) a) iii.	Állattólét 68 (1) a) iv.	Agrár-környezetvédelmi haszon 68 (1) a) v.	Különleges hátrányok és mezőgazdasági termelés érzékeny típusai 68 (1) b)	Termőterületek termelésből való kivonásának megakadályozása 68 (1) c)	Biztosítás 68 (1) d)	Segélyalapok 68 (1) e)	ÖSSZESEN	
Franciaország	176	50		424	790		350	84	1 874	29%
Olaszország		601		396			280		1 277	20%
Spanyolország		126		270	402				798	12%
Görögország		152			160	120			432	7%
Magyarország					185	218	15		417	7%
Lengyelország	82	58			155				295	5%
Finnország	27	3			167				196	3%
Portugália	8	35		53	37				133	2%
Románia		14			118				133	2%
Cseh Köztársaság	4	19			104				127	2%
Hollandia	27		55		8		32		122	2%
Dánia	18			65	26				109	2%
Írország	4				96				100	2%
Bulgária		15			73				88	1%
Egyesült Királyság					60				60	1%
Ausztria					52				52	1%
Szlovénia					29	20			50	1%
Szlovákia					45				45	1%
Litvánia					36				36	1%
Belgium		4		8	18				30	0%
Lettország		1			20				21	0%
Svédország		6	1						7	0%
Észtország					5				5	0%
Németország					4				4	0%
ÖSSZESEN	344	1 085	1	55	2 589	358	677	84	6 409	100%

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság.

Megjegyzés: A keretek miatt előfordulhat, hogy az egyes részadatok összege nem egyezik az Összesen adattal.

AZ ELLENŐRZÖTT TAGÁLLAMOKBAN KIVÁLASZTOTT INTÉZKEDÉSEK ÖSSZEGRÉSE

GÖRÖGORSZÁG

Durumbúzára nyújtott támogatás (68. (1) a) ii.)

Általános leírás: Hektáronként nyújtott támogatás bizonyos minőségi előírásoknak megfelelő durumbúza termesztésére

A támogathatóság fő feltételei

- o Minősített fajtájú durumbúza-vetőmag alkalmazása
- o Hektáronként legalább adott mennyiségű vetőmag alkalmazása (80 kg/ha 2010-ben, 100 kg/ha 2011-ben)
- o Hasonló vidékfejlesztési intézkedés keretén belül a termelő nem kapott támogatást (132)

A támogatás mértéke (egy hektárra vetítve, euró)

	Irányadó becslés ¹	Tényleges
2010	90 euró/ha	69 euró/ha
2011		80 euró/ha

¹ Az intézkedést a rendelkezésre álló költségvetés és részvételi előjelzések alapján kiszámított irányadó becslés alapján vezették be. Tekintve, hogy a költségvetésben szereplő összeg maximált, a tényleges kifizetés a tényleges részvétel függvényében alakul.

Hátrányos helyzetű területeken juh-, illetve kecsketenyésztésre nyújtott támogatás (68. (1) b))

Általános leírás: Juh-, illetve kecsketenyésztésre nyújtott termeléstől függő támogatás, hátrányos helyzetű vagy hegyvidéki területeken élő vagy arra terelt nyájak esetén. Az alaptámogatás mellett kiegészítő támogatást nyújtanak „őshonos” fajtákra, és nagyobb támogatást fizetnek vándorlegeltetett nyájak után.

A támogathatóság fő feltételei

- December 31-én legalább egyéves anyajuhok vagy anyakecskék.
- Kötelező birtokon tartási időszak május 15-től december 31-ig.
- Legalább 50 támogatható nőivarú állat (juh vagy kecske) tartása.
- Alaptámogatás: hátrányos helyzetű vagy hegyvidéki területen való állattartás.
- „Őshonos” fajtára adott kiegészítés: különleges görögországi őshonos fajtájához tartozó és törzskönyvben feltüntetett nőivarú állatok (az „őshonos” fajtára adott támogatás nem vehető igénybe a vándorlegeltetésre adott támogatással együtt).
- Vándorlegeltetésre adott támogatás: az állatok 90%-ának legalább 90 napig való vándorlegeltetése nem hátrányos helyzetű területről hátrányos helyzetűre való átteléréssel.

A támogatás mértéke (egy támogatható állatra vetítve, euró)

Alaptámogatás	3 euró/támogatható nőstény
Őshonos fajtára adott kiegészítés	2 euró/támogatható nőstény
Vándorlegeltetésre adott támogatás	4 euró/támogatható nőstény

Gyakorlatban a kifizetések mintegy 95%-a az alaptámogatás.

Új egységes támogatási jogosultságok hátrányos helyzetű vagy hegyvidéki területeken (68. (1) c))

Általános leírás: 4 kiegészítő egységes típusú támogatási jogosultság (SPS) nyújtása a 2007-2013-as vidékfejlesztési programban szereplő hátrányos helyzetű vagy hegyvidéki területeken található gazdaságok számára.

A támogathatóság fő feltételei

- Hátrányos helyzetű vagy hegyvidéki területen való elhelyezkedés.
- Legalább egy ha támogatható földterület birtoklása, a vonatkozó egységes típusú támogatás nélkül.
- Gyakorlatban, tekintettel a szűkös költségvetésre, a támogatást csak korlátozott számú pályázó vehette igénybe az új, illetve kisebb gazdaságoknak előnyt biztosító pontozásos rendszer alapján.

A támogatás mértéke: Az egységes típusú támogatási jogosultság mértéke: 300 euró/ha.

SPANYOLORSZÁG

Öntözetlen területek vetésforgójára adott támogatás (68. (1) a) v.)

Általános leírás: Ez gabonanövények alternatívájaként bizonyos százalékban szántóföldi növényeket termő és pihentetett, (legfeljebb 100 ha-os) bejelentett földterületre nyújtott hektáronkénti támogatás. A címével ellentétében ez az intézkedés nem ír elő kimondottan vetésforgóval kapcsolatos feltételeket.

A támogathatóság fő feltételei

- A kedvezményezett 2007-ben bejegyeztette magát elállási vagy területpihentetési jogokkal rendelkező szántóföldi növényeket termesztőként.
- A szántóföldi növényeket termő földek nem öntözött, 2 t/ha-nál kevesebb terméshozamú területeken található.
- A terület legalább 20%-án gabonanövénytől eltérő növényt (a tagállami jogszabályokban felsorolt olajos magvakat, fehérjenövényeket és zöldségeket) kell termesztetni, és a területtől függően annak 10–25%-át pihentetni kell.
- 1. kiegészítés: A terület legalább 25%-án gabonanövénytől eltérő növényt kell termesztetni.
- 2. kiegészítés: A terület legalább 25%-án zöldséget kell termesztetni.

A támogatás mértéke (egy hektárra vetítve, euró)

Alaptámogatás	60 euró/ha
1. kiegészítés	20 euró/ha
2. kiegészítés	20 euró/ha

Hátrányos helyzetű területeken a tehenészeti ágazatnak nyújtott támogatás (a 68. (1) b))

Általános leírás: Hátrányos helyzetű területeken a tejelő tehenekre nyújtott termeléstől függő közvetlen támogatás. A kifizetést gazdaságonként 100 egyedben maximálják. Kiegészítő támogatásban részesülnek egy minimális területű takarmányföldet birtokló gazdálkodók.

A támogathatóság fő feltételei

- Hegyvidékinek, elnéptelenedettnek vagy különlegesen korlátozottan besorolt területeken található, tejkvótákkal rendelkező és eladási tevékenységet folytató gazdaságok.
- 24 hónapnál idősebb, rendszeren beazonosított és április 30-án állományban lévő tejelő tehenek (kötelező birtokon tartási időszak nincs előírva).
- Kiegészítő földterület-összetevő: támogatott tehemenként legalább 0,4 ha-os takarmányterület.

A támogatás mértéke (egy támogatható állatra vetítve, euró)

		Irányadó összegek	Tényleges összegek	
			2010	2011
Alaptámogatás: hegyvidéki területek és különlegesen lehatárolt területek	Első 40	60	59,15	59,41
	Következő 60	48	47,32	47,52
Alaptámogatás: elnéptelenedett területek	Első 40	49	48,57	47,85
	Következő 60	40	38,56	38,28
Kiegészítő földterületre vonatkozó összetevő	Első 40	55	38,88	38,55
	Következő 60	44	27,22	26,98

A juh- és kecskehúságzat támogatása (68. (1) b))

Általános leírás: Anyajuhra vagy anyakecskére nyújtott támogatás csoportos intézkedésekben részt vevő hústermelők számára (pl. infrastruktúra, marketing, képzés)

A támogathatóság fő feltételei

- Azon egy évnél idősebb, **nem tejelő** (vagy már ellett) anyajuhok és anyakecskék, amik január 1-jén már a tenyésztő birtokában voltak (nincs kötelező birtokon tartási időszak).
- Olyan bizonyos (pl. infrastruktúrára, marketingre, képzésre vonatkozó) feltételeknek megfelelő termelői csoporthoz való tartozás, amely legalább 5000 tenyészállatot számlál, és vállalja, hogy ezen nyáj 90%-át 3 éven keresztül birtokon tartja).

A támogatás mértéke (egy támogatható állatra vetítve, euró)

	Irányadó becslés	Tényleges
2010	4,30 euró	5,03 euró
2011		4,58 euró

FRANCIAORSZÁG**A fehérjenövényekre nyújtott kiegészítő támogatás (68. (1) a) i.)**

Általános leírás: Hektáronkénti támogatás olyan fehérjenövények nagyarányú termesztésének ösztönzésére, amelyekről azt tartják, hogy jelentős környezeti előnyöket nyújt. Később a támogatásnak új fajtáját vezették be, olyan hüvelyes takarmánynövényeket termő területekre, amelyek nem szerepeltek a Bizottságnak eredetileg megküldött tervdokumentumokban.

A támogathatóság fő feltételei

- Támogatható termények/fajták: fehérjenövények (borsó, lóbab, édes csillagfürt) és takarmánynövények (lucerna, lóhere, baltacím).
- Termesztési feltételek: május 31. előtti vetés, a növények rendes növekedési állapotban tartása és gondozása, a fehérjenövények csak a tejes érést követően takaríthatók be.
- Takarmánynövényekre vonatkozó különleges kritériumok: az előző évben gabonával, olajos magvakkal és fehérjenövényekkel bevetett földbe való ültetés, a MAET keretén belül a termelő nem részesült támogatásban.

A támogatás mértéke (egy hektárra vetítve, euró)

	Fehérjenövények		Zöldségek	
	Becsült	Tényleges	Becsült	Tényleges
2010	150 euró/ha	100 euró/ha	–	13,5 euró/ha
2011	125 euró/ha	140 euró/ha	–	16 euró/ha
2012	100 euró/ha	n/a	–	n/a

A fehérjenövényekre adott támogatás „kiegészítés”, mert 2010-ben és 2011-ben a fenti díjakat az 56 euró/ha-os összegzen felül fizették ki, egy 2012-ig érvényben lévő termeléstől függő intézkedés keretében.

A „takarmánynövényekre és zöldségekre” vonatkozó alintézkedés csak 1 millió eurót tesz ki a 2010-ben és 2011-ben a fehérjenövényekre vonatkozó intézkedés 40 millió eurós költségvetési keretéből.

Biogazdálkodás fenntartásának támogatása (68. (1) a) v.)

Általános leírás: Biogazdálkodást folytató termelőknek nyújtott területi támogatás, amely a piaci árak által nem teljesen fedezett többletköltségeket és kieséseket hivatott kompenzálni.

A 2011-es termelési év óta, egy második intézkedés, a „biogazdálkodásra való áttérés” keretében is igénybe vehető támogatás (**de ez nem képezte az ellenőrzés részét**). Ez is a területi támogatás egy típusa, az áttéréssel érintett földterületre magasabb díjak alkalmazandók.

A támogathatóság fő feltételei

- Minden olyan földterületnek meg kell felelnie a biogazdálkodásra vonatkozó specifikációknak, amire a termelő támogatást igényelt (ez nem feltétlenül szükséges minden olyan területre, amelyen biogazdálkodás folyik).
- Az AEM keretéből a termelő nem részesült támogatásban.

A támogatás mértéke (egy hektárra vetítve, euró)

Kiskerti növénytermesztés és fatermelés	590 euró/ha
Zöldség- és szőlőtermesztés, és gyógyhatású és aromanövények termesztése	150 euró/ha
Egynyári növények (gabonafélék stb.)	100 euró/ha
Legelők és gesztenyeültetvények	80 euró/ha
Hangás, nyári legelők és lejtők	25 euró/ha (2011-ből)

Juh-/ kecsketenyésztésre nyújtott támogatás (68. (1)(b))

Általános leírás: Anyajuhra vagy anyakecskére nyújtott, termeléstől függő támogatás (hús vagy tej). Az alaptámogatás mellett kiegészítő támogatás igényelhető juhoknál marketingkritériumok, kecskéknél egészségügyi kritériumok alapján.

A támogathatóság fő feltételei

- Egy évnél idősebb (vagy már ellett) anyajuhok és anyakecskék, a kötelező birtokontartási időszak végén (bizonyos feltételek mellett, helyettük jerkebárányok/bárányok is támogathatók, a kötelező birtokontartási időszak végén, amennyiben a bejelentett nyáj 20%-ánál nincsenek többen).
- A kötelező birtokon tartási időszak 100 nap, február 1-jétől.
- Legalább 50 támogatható anyajuhnak vagy 25 támogatható anyakecskének kell lennie (kecske esetén a támogatás legfeljebb 400 egyedre vehető igénybe.)
- Juhoknál a tárgyév előtti évben egy minimális termelékenységi aránynak kell megfelelni (született bárányok/meglévő anyajuhok).
- Juhoknál kiegészítő támogatás nyújtható: kereskedelmi termelői szervezetek tagjainak vagy marketing-szerződéseket aláíró tenyésztőknek.
- Kecskénél kiegészítő támogatás nyújtható: az egészségügyi jó gyakorlatokról szóló iránymutatásokat vagy a közös szabályzatot aláíró tenyésztőknek.

A támogatás mértéke (egy támogatható állatra vetítve, euró)

	Irányadó becslés	2010 tényleges	2011 tényleges
Juh			
Alaptámogatás-	21,00	20,58	20,76
kiegészítés	–	3,00	3,00
Kecskék			
Alaptámogatás-	13,00	8,93	8,75
kiegészítés	–	3,00	3,00

Növénybiztosítás (68. (1) d))

Általános leírás: Pénzügyi hozzájárulás a növénybiztosítási díjak kifizetéséhez kedvezőtlen éghajlati jelenségek által okozott gazdasági veszteségek megtérítésére.

A támogathatóság fő feltételei

- Az intézkedés növénybiztosítási díjakra korlátozódik.
- A 73/2009/EK rendelet 70. cikkében és az 73/2009/EK rendelet 47. cikkében előírt fő feltételek az irányadók.

A támogatás mértéke: A díj támogatható részének 65%-a, ami az uniós jogszabályok szerint a felső küszöb.

OLASZORSZÁG

Vetésforgó (68. (1) a)(v.)

Általános leírás: Ugyanazon a földterületen két évente váltakozva gabonafélék és fehérje- vagy olajtartalmú talajjavító növények termesztésére irányuló vetésforgót alkalmazó gazdálkodók területalapú támogatása.

Támogathatósági feltétel:

- Támogatható régiók: Abruzzo, Basilicata, Calabria, Campania, Lazio, Marche, Molise, Puglia, Szardínia, Szicília, Toszkána és Umbria.
- Támogatható fajták: zöldségek és gabonafélék, a tagállami jogszabályok értelmében.
- A támogatás igénybevételéhez legalább 500 m²-es terület szükséges.
- A kétéves vetésforgónál a következő ciklusokat kell betartani:

Vetésforgó az első két évben		Vetésforgó a második két évben		Támogatható
1. év	2. év	3. év	4. év	
gabonafélék	zöldség	gabonafélék	zöldség	Igen
gabonafélék	zöldség	zöldség	gabonafélék	Igen
zöldség	gabonafélék	zöldség	gabonafélék	Igen
zöldség	gabonafélék	gabonafélék	zöldség	Nem

A támogatás mértéke (egy hektárra vetítve, euró)

	Maximális mérték	Tényleges mérték	Hektár igényelt	Támogatható hektár
2010	100 euró/ha	100 euró/ha	902 490	888 877
2011	100 euró/ha	92 euró/ha ¹	n.a.	n.a.

¹ A mérték továbbra is csak feltételes 2010 elején, a pályázók számának várt növekedése alapján

A mezőgazdasági termékek minőségének javítása a marhatenyésztési ágazatban (68. (1) a) ii.)

Általános leírás: Marhaborjakra, vagy kettős hasznosítású (hús és tej) anyatehenekre adott fejenkénti közvetlen támogatás. Az intézkedés keretében kiegészítő vágási támogatást nyújtanak minőségjelzési jegyzőkönyvek szerint vagy elismert OEM (oltalom alatt álló eredetmegjelölések) vagy OFJ (oltalom alatt álló földrajzi jelzések) jelölési rendszerben részt vevő gazdaságokban nevelt szarvasmarhákra.

Támogathatósági feltétel:

- A borjak vagy törzskönyvezett különleges fajtához tartozó anyatehenektől vagy olyan különleges kettős hasznosítású anyatehenektől születtek, amelyeket csak a húsupért tartanak, és amelyeket bejegyeztek az országos törzskönyvbe.
- A vágási támogatás igénybevételéhez a gazdálkodóknak vagy jóváhagyott önkéntes szabályzat alapján nevelt állatokkal kell rendelkezniük vagy a MIPAAF¹ által jóváhagyott minőségi hús-jelzési rendszerben kell részt venniük. A levágott állatok életkora 12 és 24 hónap között van, és a kedvezményezett legalább hét hónapig nevelte őket.

A támogatás mértéke (egy támogatható állatra vetítve, euró)

		Költségvetés (ezer euró)	Maximális irányjelző díj (euró/fő)	Végző díj (euró/fő)
Anyatehenek borjai	Először ellő ¹ törzskönyvezett szarvasmarha	24 000	200	172,30
	Többbedjére ellő törzskönyvezett szarvasmarha		150	129,23
	Törzskönyvezett vegyes fajták		60	55,93
Szarvasmar- haborjak	Az önkéntes jelölési specifikációknak megfelelően	27 250	50	42,63
	Az 510/2006/EK tanácsi rendelet ² szerint tanúsított OEM/OFJ		90	76,73

¹ Az először ellő tehenegek egyszer ellettek, a többbedjére ellő tehenegek már legalább kétszer ellettek.

² A Tanács 2006. március 20-i 510/2006/EK rendelete a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról (HL L 93., 2006.3.31., 12. o.).

¹ Mezőgazdaság-, Élelmiszer- és Erdészeti Minisztérium.

Biztosítás (68. cikk (1) d))

Általános leírás: Éghajlati kockázatok (jégverés, erős szél, heves esőzés stb.) vagy állat- illetve növénybetegségek fedezésére fizetett biztosítási díjra nyújtott támogatás, amennyiben a káreseményből adódó veszteség meghaladja az éves termelés 30%-át.

Támogathatósági feltétel:

- Engedélyezett biztosítótársaságnál egy naptári évnél nem hosszabb időre kötött biztosítás (rendszerint a termelői szervezetek által (*Consorti di Difesa*)).
- Ugyanazon településen egy vagy több parcellán egy konkrét növény teljes termesztésének biztosítása.
- Az egyes növények biztosított értéke nem haladhatja meg a Minisztérium országos biztosítási tervében közzétett referenciaárakat.
- A támogatás kiszámításának az alapja a következők közül az alacsonyabbik: a kifizetett biztosítási díjak vagy az ISMEA² által az elmúlt öt vagy hat évben az adott településre vonatkozóan jegyzett káresemények alapján kiszámított feltételezett biztosítási költség.

A támogatás mértéke: A díj támogatható részének 65%-a, ami az uniós jogszabályok értelmében a felső küszöb.

2010-ig egy országos intézkedés keretében 80%-os támogatási aránynak megfelelő támogatást nyújtottak.

² Az ISMEA (*Istituto di Servizi per il Mercato Agricolo Alimentare* – Gazdálkodási és Élelmiszerpiaci Szolgáltatások Intézete) a mezőgazdasági ágazatban végzett statisztikákért, tanulmányokért és elemzésekért felelős állami szervezet.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

ÖSSZEFOGLALÓ

I.

A 68. cikk növelte azon célkitűzések számát, amelyek esetében támogatás nyújtható a 10%-os küszöbön belül, ugyanakkor szigorúbb korlátozást vezetett be a termeléstől függő támogatásokra (a nemzeti felső határ legfeljebb 3,5%-a).

IV.

A Bizottság úgy véli, hogy a termeléstől függő kifizetéseket lehetővé tevő különleges támogatási program végrehajtása nem kérdőjelezi meg a közvetlen kifizetések rendszerének általános, függetlenítést célzó megközelítését, mivel e lehetőség korlátozott (a nemzeti felső határ 3,5%-a) és összhangban áll a WTO szabályaival.

V.

A jogalkotó szerint a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozik a 68. cikk szerinti intézkedésekkel támogatható gazdálkodási formák vagy mezőgazdasági ágazatok meghatározása. Valószínűleg a tagállamok vannak ugyanis a legjobb helyzetben ahhoz, hogy azonosítsák területükön a nehézségekkel küszködő régiókat vagy ágazatokat, és a célzott támogatás érdekében prioritásokat állítsanak a különböző szükségletek között.

A 2013 utáni KAP-ra vonatkozó bizottsági javaslat a közös agrárpolitika teljesítményének mérése céljából a tagállamokkal közös monitoring- és értékelési keretet hozna létre, beleértve az első és a második pillérhez tartozó intézkedéseket egyaránt.

VI.

Amint azt a Számvevőszék – észrevételeinek 44. lábjegyzetében – elismerte, a Bizottság már számos hiányosságot tárt fel a záróelszámolási eljárás keretében. Néhány hiányosság kevés kezdeményezettet érint, és azokból nem lehet a rendszer átfogó hiányosságaira következtetni.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

VII.

A 2013 utáni KAP-ra vonatkozó bizottsági javaslat a termeléstől függő önkéntes támogatást a következő korlátokhoz köti: a támogatható ágazatok és termékek listája, meghatározott mennyiségi korlátok, a közvetlen kifizetések nemzeti felső határának meghatározott százalékos értéke, ezen érték felett bizottsági jóváhagyás előírása, a támogatás nyújtásának feltételei (amelyeket még mindig felhatalmazáson alapuló jogi aktusokban kell rögzíteni).

VII. a)

A 2013 utáni KAP-ban a tagállamoknak értesíteniük kell a Bizottságot a célzott régiókról, a kiválasztott gazdálkodási formákról vagy ágazatokról, valamint a nyújtandó támogatás szintjéről. Ennek során körvonalazzák, hogy miért terveznek termeléstől függő támogatást nyújtani és milyen hatásokat várnak tőle.

Abban az esetben, ha a tagállami döntés a nemzeti felső határ százalékos alapértékétől való eltéréssel jár, be kell nyújtani a célzott régió különleges helyzetének és a gazdálkodási formák vagy konkrét ágazatok sajátos jellemzőinek a megemelt támogatási szintet indokoló részletes leírását. Amennyiben a tagállami döntés jóváhagyást igényel, igazolni kell a sajátos korlátokat, így például az alternatívák hiányát vagy a helyi feldolgozóipar tartós ellátásának szükségességét.

VII. a) Első francia bekezdés

A KAP 2013 utáni reformjával kapcsolatos politikai kompromisszum (a társjogalkotókkal való előzetes megállapodás) értelmében a Bizottságnak felhatalmazáson alapuló jogi aktusok formájában jogában áll meghatározni a támogatás nyújtásának feltételeit.

A Bizottság nyilvánvaló egyszerűsítést kíván bevezetni az aktuális különleges támogatáshoz képest azzal, hogy a termeléstől függő önkéntes támogatás a 68. cikk szerinti kilenc intézkedés közül csak az egyikre fog vonatkozni. Vagyis a támogatható ágazatok listájának bővülése ellenére ilyen támogatás – akármilyen számban és célra – csak egy kategóriában adható (egyes gazdálkodási formák gazdasági sérülékenysége). A Bizottság szerint ezzel csökkenni fog a támogatások átfedésének és halmozásának kockázata.

VII. a) Második francia bekezdés

A Bizottság a ráruházott hatáskörrel élve – felhatalmazáson alapuló jogi aktusokkal – meghatározza különösképpen a támogatási feltételeket.

Általános szabály, hogy a tagállamoknak értesíteniük kell a Bizottságot a célzott régiókról, a kiválasztott gazdálkodási formákról vagy ágazatokról, valamint a nyújtandó támogatás szintjéről. Ennek során körvonalazzák, hogy miért terveznek termeléstől függő támogatást nyújtani és milyen hatásokat várnak tőle.

Abban az esetben, ha a tagállami döntés a nemzeti felső határ százalékos alapértékétől való eltéréssel jár, be kell nyújtani a célzott régió különleges helyzetének és a gazdálkodási formák vagy konkrét ágazatok sajátos jellemzőinek a megemelt támogatási szintet indokoló részletes leírását. Amennyiben a tagállami döntés jóváhagyást igényel, igazolni kell a sajátos korlátokat, így például az alternatívák hiányát vagy a helyi feldolgozóipar tartós ellátásának szükségességét.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

VII. b)

A Bizottság által elfogadandó végrehajtási szabályok a tagállamok számára kötelezően előírják majd, hogy rendszeresen tájékoztatást kell adniuk a végrehajtott intézkedések tényleges igénybevételéről. A Bizottság azért ír elő ilyen kötelezettségeket, hogy maga is teljesíteni tudja a WTO-val szemben vállalt rendszeres beszámolási kötelezettségét, mivel a termeléstől függő támogatás eltér a közvetlen kifizetési rendszerek globális, függetlenítést célzó megközelítésétől.

A tájékoztatásnak tartalmaznia kell legalább a különböző típusú támogatási intézkedések kapcsán benyújtott kérelmek számát, a ténylegesen kifizetett összegeket és a tagállami kedvezményezettek régiónkénti, ágazatonkénti és/vagy gazdálkodási formánkénti számát.

A fenti adatok alapján a Bizottság – függetlenül az érintett ágazattól, illetve a megállapított költségvetési felső határ betartásától – valamennyi végrehajtott támogatási intézkedés esetében nyomon követheti a program tényleges végrehajtását.

A politikai kompromisszum összességében tehát a közös agrárpolitika teljesítményének mérése céljából a tagállamokkal közös monitoring- és értékelési keretet hozna létre, amely egyaránt vizsgálná az első és a második pillér intézkedéseit.

VII. c)

A végrehajtható támogatási intézkedések kialakításáért és az azokkal kapcsolatos döntésekért a tagállamok felelnek, amelyeknek biztosítaniuk kell az intézkedések igazolhatóságát és ellenőrizhetőségét. Ennélfogva a tagállamoknak számolniuk kell a termeléstől függő támogatási intézkedések esetleges végrehajtásából fakadó igazgatási és ellenőrzési költségekkel és azzal, hogy adott esetben ad hoc kontrollrendszereket kell kialakítaniuk.

ÉSZREVÉTELEK

15.

A termeléstől függő állattenyésztési intézkedésekről a 68 cikk (1) bekezdésének b) pontja rendelkezik, amelyek meghatározza a sérülékeny gazdálkodási formák korlátozott listáját, amelyen a marha- vagy borjúhús-, a juh- és a kecskehús-ágazat is szerepel. Az ilyen támogatás bevezetése nem automatikusan történik, mivel a támogatás bevezetése mellett döntő tagállamoknak az említett ágazatokban azonosítaniuk kell a szükségleteket és a támogatásnak a sérülékeny gazdálkodási formákra kell irányulnia. Ennek keretében a tagállamnak lehetősége van a meghatározott célkitűzés szempontjából megfelelőnek tartott támogatási intézkedés végrehajtásának folytatására.

Közös válasz a 16. és 17. bekezdésre

A termeléstől függő kifizetések tagállamok számára biztosított lehetősége nem kérdőjelezi meg a 2003-as KAP-reform általános, függetlenítést célzó megközelítését, mivel az ilyen kifizetések a közvetlen kifizetések nemzeti felső határának 3,5%-ára korlátozódnak.

18.

A részleges függetlenítés fokozott alkalmazásának kockázata enyhült, mivel a 73/2009/EK rendelet 68–72. cikke szerinti különleges támogatásra vonatkozó feltételek korlátozottabbak a korábbi 69. cikkel összefüggésben alkalmazottaknál, és az agrár-környezetvédelmi intézkedésekhez bizottsági jóváhagyás szükséges.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

19.

A 73/2009/EK tanácsi rendelet (35) preambulumbekzdésében említett „jól meghatározott esetek” fogalmára vonatkozó mérlegelési jogkört korlátozza a rendelet 68., 70., 71. és 72. cikke, valamint az 1120/2009/EK bizottsági rendelet 37–49. cikke és – annak ellenőrzését illetően – az 1122/2009/EK rendelet.

Közös válasz a 20. és 21. bekezdésre

A Bizottság utal arra, hogy a tagállamok kötelesek bejelenteni a Bizottságnál a különleges támogatási intézkedések végrehajtásáról szóló határozatot. A Bizottság ennek alapján állapítja meg az évente alkalmazandó költségvetési felső határt. Ezen túlmenően, a Bizottság az agrár-környezetvédelmi intézkedésekhez szükséges külön bizottsági jóváhagyáson kívül elvégzi az összes bejelentett intézkedés értékelését, hogy felderíthetők legyenek az alkalmazandó jogi kerettel való összeegyeztethetőség útjában álló esetleges fő problémák.

22.

Lásd az 1. háttérmagyarázatra adott választ.

1. háttérmagyarázat

A Bizottság szerint egyértelmű a „környezetvédelmi” és az „agrár-környezetvédelmi” támogatási intézkedések közötti megkülönböztetés.¹ Az „agrár-környezetvédelmi” intézkedésekre különleges követelmények és a nemzeti felső határ 10%-os küszöbe vonatkozik, azokat a Bizottság hagyja jóvá. A fenti követelmények hasonlóak a vidékfejlesztési programokban szereplő egyenértékű agrár-környezetvédelmi intézkedésekre alkalmazott követelményekhez. A „környezetvédelmi” intézkedések nagyobb rugalmasságot biztosítanak a tagállamoknak, mivel azokra nem ugyanazok a követelmények, viszont korlátozottabb felső határ vonatkozik.²

¹ A 73/2009/EK rendelet 68. cikke (1) bekezdésének i. és v. pontjában, valamint az 1120/2009/EK rendelet 40. és 44. cikkében és IV. mellékletében leírtak szerint.

² A nemzeti felső határ 3,5%-a a 73/2009/EK rendelet 69. cikkének (4) bekezdése szerint.

24.

Kilenc intézkedéstípusból nyolchoz semmilyen bizottsági jóváhagyás sem szükséges.

A bejelentéseket az 1120/2009/EK rendelet IV. melléklete alapján kell megtenni, ami azt jelenti, hogy az intézkedéseket illetően nem tartalmazzák az összes részletes információt. Általánosságban elmondható, hogy a nemzeti végrehajtási szabályok részletesebbek a Bizottsághoz bejelentett információknál. Ezt a Bizottság által a záróelszámolási eljárás keretében végzett tagállami ellenőrzések során állapították meg.

26.

Dánia az érintett intézkedést eredetileg a 73/2009/EK rendelet 68. cikke (1) bekezdése a) pontjának v. alpontja értelmében jelentette be agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalásokhoz nyújtott ellentételezés formájában. Az intézkedés értékelése során azonban kiderült, hogy a tervezett intézkedés valójában energiaültetvények telepítését célzó beruházási intézkedés és nem agrár-környezetvédelmi intézkedés. Következésképpen, Dánia átírta az intézkedést, hogy összeegyeztethető legyen a 68. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontjával.

27. a)

A Bizottság nyilvánvaló egyszerűsítést kíván bevezetni az aktuális különleges támogatáshoz képest azzal, hogy a termeléstől függő önkéntes támogatás a 68. cikk szerinti kilenc intézkedés közül csak az egyikre fog vonatkozni. Vagyis a támogatható ágazatok listájának bővülése ellenére ilyen támogatás – akármilyen számban és célra – csak egy kategóriában adható (egyes gazdálkodási formák gazdasági sérülékenysége). A Bizottság szerint ezzel csökkenni fog a támogatások átfedésének és halmozásának a kockázata.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

27. c) i.

A Bizottság által előírt feltételek mellett a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozik a bizonyos nehézségekkel küszködő és támogatandó gazdálkodási formák vagy mezőgazdasági ágazatok meghatározása. Valószínűleg a tagállamok vannak ugyanis a legjobb helyzetben ahhoz, hogy azonosítsák területükön a nehézségekkel küszködő régiókat vagy ágazatokat, és a régiók ágazati specifikusságait is figyelembe véve a célzott támogatás érdekében prioritásokat állítsanak a különböző szükségletek között.

27. c) ii.

Emellett a támogatásnyújtás meghatározott mennyiségi korlátok betartása mellett, rögzített területek és terméshozamok vagy rögzített állatlétszám alapján történik.

28.

A „nehézségek” fogalma felhatalmazáson alapuló jogi aktusokban kerül majd meghatározásra.

Ezen túlmenően, elvileg nem kifogásolható, hogy a legtöbb jelenlegi termeléstől függő támogatási intézkedés valószínűleg fennmarad, ameddig megfelelőnek tartják azokat a tagállamok által azonosított konkrét célkitűzés teljesítésére.

Közös válasz a 31. és 32. bekezdésre

A tagállamok maguk döntenek el, hogy az adott esetben a kitűzött cél a termeléstől függő vagy a termeléstől függetlenített támogatással érhető-e el. Be kell jelenteniük a Bizottságnál az általuk végrehajtani tervezett intézkedéseket, amely során fel kell vázolniuk különösképpen a területükön azonosított szükségleteket és a támogatásnyújtás indokait.

Ezen intézkedések nem képezik a Bizottság jóváhagyásának tárgyát.

33.

Spanyolországban nem áll rendelkezésre olyan hivatalos statisztikai adat, amely az intézkedés alkalmazási területein (2 tonna/hektárnál alacsonyabb terméshozamú területek) kifejezetten a gabonafélék, az olajtartalmú gyümölcsök, a fehérjenövények és a hüvelyes növények termőterületi tendenciájára vonatkozna. Ugyanakkor az intézkedés, amely a gabonafélékkel szemben az alternatív termények termelésének előmozdítására irányul és betartja a bizonyos mértékű területpihentetést, előnyös a környezet szempontjából, mivel pozitívan hozzájárul a természeti erőforrások (víz és talaj) fenntartható kezeléséhez.

34.

Ezen intézkedések nem képezik a Bizottság jóváhagyásának tárgyát.

35.

Lévé, hogy a biogazdálkodás kevésbé jövedelmező és technikailag körülményesebb, a gazdák némelyike visszaáll a hagyományos gazdálkodásra (például a biogazdálkodásra használt tanúsított földterület 2005/2006-ban 1%-kal – 504 536 hektárról 499 589 hektárra – és 2006/2007-ben 0,5%-kal – 499 589 hektárról 497 314 hektárra [1] csökkent). E számok alacsonynak tűnhetnek, a veszély azonban valós, különösen a mezőgazdasági termékek árainak emelkedő tendenciáját illetően. Időközben igazán sikeresen indultak mind a biogazdálkodásra való áttéréssel, mint a biogazdálkodás fenntartásával kapcsolatos intézkedések. 2008 óta igazi fellendülés mutatkozott a fenntartási intézkedések területén. 2008/2009-ben 4,7%-kal nőtt a biogazdálkodásra használt tanúsított földterület, míg az átállási szakaszban lévő földterület nagysága 86,2%-kal emelkedett. Mindez viszont nem jelenti azt, hogy megszűnt volna a biogazdálkodásból kivonulás kockázata.

Közös válasz a 36. és 37. bekezdésre (beleértve a 27. lábjegyzetet)

A különleges támogatás iránti szükségletek vizsgálata után a tagállamok a program keretében rendelkezésre álló intézkedések közül kiválasztják a kitűzött célra leginkább alkalmas és megfelelő támogatási szintet biztosító intézkedést, figyelembe véve a jogszabályok által az egyes intézkedéstípusokra nézve előírt különböző korlátokat, valamint a kifizetés termeléstől függő vagy függetlenített jellegét (3,5%-os vagy 10%-os felső határ). A tagállamok maguk döntenek el, hogy mely támogatástípus alkalmasabb az azonosított szükséglet kezelésére és a kitűzött cél elérésére.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

38.

A Bizottság az intézkedések értékelése keretében számos esetben a támogatás célirányosságának javítására vagy pontosítására kérte a tagállamokat.

39.

A 68. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti támogatások esetében a tagállamok feladata a szükségletek azonosítása, a célok rögzítése és az intézkedés megfelelő kialakítása. A 68. cikk (1) bekezdése a) pontjának v. alpontja szerinti támogatások esetében a tagállamok által elvégzendő ugyanezen fenti feladatokat a Bizottság a jóváhagyás céljából értékeli, ideértve a támogatás és a célkitűzések közötti okozati összefüggést.

40.

Ezen intézkedések nem képezik a Bizottság jóváhagyásának tárgyát.

41.

Csak a 68. cikk (1) bekezdése a) pontjának ii., iii., iv. és v. alpontja szerinti intézkedésekre vonatkozik kifejezetten az egy konkrét tényező fokozásának vagy javításának a célkitűzése, vagy ahogy azt a Számvevőszék nevezi, a „jelenlegi helyzet megváltoztatása”. A Bizottság emlékeztet arra, hogy az uniós jogszabályok létrehozták azt az elvet, amely szerint a különleges támogatással nem kompenzálható a kötelező követelmények betartása. Konkrétabban, az állatjóléti előírások fokozására irányuló gyakorlatoknak túl kell lépniük az alkalmazandó uniós vagy nemzeti jogszabályban előírt minimumkövetelményeken. Hasonló előfeltétele van az agrár-környezetvédelmi intézkedéseknek. A minőségbiztosítása érdekében a mezőgazdasági termelőknek csatlakoznia kell a tagállamok által kiválasztott vagy meghatározott, meglévő uniós vagy nemzetközi programokhoz. A forgalmazási követelményeket a megismertetésről és promócióról szóló uniós jogszabály rögzíti. A Bizottság a tagállami bejelentésekben előzetesen nem tárt fel olyan eseteket, amelyekben a jelenlegi helyzet megváltoztatására történő utalás nélkül nyújtottak volna támogatást. A változtatás mérése érdekében a Bizottság előírta a tagállamoknak, hogy a támogatási intézkedés végrehajtásához állapítsanak meg megfelelő viszonyítási alapot.

42.

A vetésforgóval kapcsolatos olaszországi intézkedésnél a Bizottság az intézkedés jóváhagyását megelőzően elemzést kért az érintett régiók általános mezőgazdasági gyakorlatáról. Az elemzés alapján az eredeti olasz javaslatban szereplő hároméves vetésforgót kétévesre módosították.

A Spanyolország által javasolt intézkedés elősegíti néhány, a környezet számára előnyös hagyományos termesztési eljárások megőrzését. Az agrár-környezetvédelmi intézkedésben javasolt támogatások hiányában fennáll annak a veszélye, hogy a mezőgazdasági termelők felhagynak ezen termesztési eljárásokkal. Ennek következtében a mezőgazdasági termelők gabonafélék monokultúrájára állnának át, ami sokkal kedvezőtlenebb a környezet szempontjából.

43.

Az, hogy nincs arra vonatkozó előírás, hogy a termesztett gabonának vagy termelési módszernek el kell térnie a korábitól, a Bizottság szerint nem feltétlenül számít hiányosságnak, hanem a tagállam által támogathatónak tartott, minőséggel kapcsolatos program előírásaiból is adódhat.

Közös válasz a 45. és 46. bekezdésre

A jogalkotó a támogatási szint rögzítését a tagállamokra hagyta, ugyanis úgy vélte, hogy a tagállamok vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy megállapítsák, mely támogatási szint alkalmasabb az azonosított szükséglet kezelésére és a kitűzött cél elérésére. A tagállam által a bejelentésben feltüntetett támogatási szint indikatív jellegű.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

Közös válasz a 47. és 48. bekezdésre

Ezen intézkedések nem képezik a Bizottság jóváhagyásának tárgyát.

49.

Ebben az olaszországi ügyben a bizottsági értékelést követően felülvizsgálták a számításokat.

A Bizottság az Olaszország által az intézkedéssel kapcsolatosan bejelentett azon módosítások alapján hozta meg határozatát, amelyek alapján a hiteles számítások szerint a pótlólagos költségek és az elmaradt bevétel 101 és 100 EUR-t tett ki az intézkedésre javasolt két olasz makrorégió esetében.

52.

A RACER-mutatók hiánya önmagában nem jelenti azt, hogy ne állnának rendelkezésre a szakpolitika értékeléséhez használható információk. Mindemellett, a mutatók elősegíthetik ugyan a szakpolitika értékelését, összefüggésben azonban óvatosan értelmezendők. Ezzel összefüggésben alaposan meg kell vizsgálni az ilyen részletes mutatók előnyeit és költségét, mivel egyéb megközelítések (pl. az inkább a minőségre összpontosító vagy a vegyes módszerek) gazdaságilag előnyösebbek lehetnek.

2. háttérmagyarázat: Példák nem létező vagy nem megfelelő mutatószámokra

Lásd a Bizottság 52. bekezdésre adott válaszát.

2. háttérmagyarázat: Első francia bekezdés

A szóban forgó intézkedés célja, hogy a piaci árak túl alacsony szintje miatt a pótlólagos költségek és a bevételkiesés ellentételezése révén támogassa a biogazdálkodást folytató termelőket. Az intézkedés ugyanakkor alapvetően környezetvédelmi célú, így a „biotermesztés alatt álló hektárok száma” mutató a legmegfelelőbb.³

Emellett a mutató összefüggésben van a vidékfejlesztési programok felügyeletének és értékelésének egységes mutatóival (a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó közös monitoring- és értékelési keretszabályozás).

³ A biogazdálkodás területén a francia statisztika kétféle mutatót használ: „biotermesztés alatt álló hektárok száma” (amely esetében lejárt az átmeneti időszak) és „átállítás alatt álló hektárok száma”.

2. háttérmagyarázat: Harmadik francia bekezdés

Lévé, hogy a vetésforgó és a fehérjenövények a környezet szempontjából kedvezőek, a Számvevőszék által említett hektárszámok fontos adatnak számítanak. A KAP környezetre gyakorolt hatásának értékeléséhez ugyanakkor további információk szükségesek, amit a 2013 utáni KAP-ra vonatkozó monitoring- és értékelési rendszer előír.

53.

Az értékelés időpontjára a Bizottság ki fogja dolgozni a releváns értékelő kérdéseket. Az értékelő elemzése épülhet többek között a monitoringinformációra, léteznek azonban egyéb információs források és eszközök – például célzott kérdőívek, felmérések vagy statisztikai adatok –, amelyeket az értékelő felhasználhat a szakpolitika hatásainak értékeléséhez.

55.

Amint azt a Számvevőszék – észrevételeinek 44. lábjegyzetében – elismerte, a Bizottság már számos hiányosságot tárt fel a záróelszámolási eljárás keretében. Néhány hiányosság kevés kezdeményeztetet érint, és azokból nem lehet a rendszer átfogó hiányosságaira következtetni.

56.

A jogszabályok értelmében a tagállamoknak kell biztosítaniuk az általuk végrehajtott különleges támogatási intézkedések igazolhatóságát és ellenőrizhetőségét.

A kettős finanszírozás kockázatának elkerülése érdekében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a mezőgazdasági termelő egy adott művelethez csak egy intézkedésben részesül. A Bizottság úgy véli, hogy a francia és olasz hatóságok rendelkeznek demarkációs kritériumokkal ahhoz, hogy elkerülhetőek legyenek a 68. cikket és a vidékfejlesztést egyaránt kihasználó kettős finanszírozások. Példaképpen említhető, hogy Franciaországban 2011-ben visszautasították a „biogazdálkodásra való átállás” kapcsán benyújtott kérelmek több mint 10%-át, mivel a pályázók már vidékfejlesztési intézkedés kedvezményezettjei voltak.

A Bizottság számos hiányosságot feltárt már, amelyek ellenőrzése jelenleg folyamatban van. A Bizottság a Számvevőszék olaszországi vetésforgóval kapcsolatos észrevételét a következő ellenőrzés során fogja értékelni.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

57.

A Bizottság azonosította már e hiányosságot, amellyel a folyamatban lévő AA/2011/010/FR. sz. audit foglalkozik.

58.

A juhokra nyújtott franciaországi támogatással kapcsolatos termelékenységi ráta adminisztratív ellenőrzésének hiánya a Bizottság előtt ismert, annak nyomon követése a záróelszámolási eljárás keretében zajlik.

59.

A spanyol tejágazatnak nyújtott támogatással kapcsolatos számvévesztési észrevételek egy régió belül, korlátozott számú pályázóra vonatkoznak. A szóban forgó támogatás további földterülettel kapcsolatos részénél történt konfigurációs hiba szintén korlátozott számú pályázót érint.

60.

A tagállam már meghozta a korrekciós intézkedéseket az érintett akták esetében.

62.

A Bizottság tudomásul veszi a Számvéveszték által azonosított, biztosítási intézkedésekkel kapcsolatos olaszországi működési zavarokat. Ezek nyomon követésére az intézkedésre vonatkozó közelgő záróelszámolási ellenőrzés alkalmával kerül sor.

63.

Ezen intézkedések nem képezik a Bizottság jóváhagyásának tárgyát.

64.

A Bizottság szerint a záróelszámolási eljárás keretében végzett munka nagyjából fedezi a Számvéveszték által azonosított hiányosságokból fakadóan az alapok kockázatát.

Ezzel összefüggésben a Bizottság üdvözlöi a Számvéveszték 44. lábjegyzetben szereplő megjegyzését.

65.

A juhra/kecskére vonatkozó intézkedés 2010-es görögországi helyszíni ellenőrzéseivel kapcsolatos számvévesztési észrevételek már bizottsági ellenőrzés tárgyát képezik. Ezen túlmenően, a tagállam már meghozta a korrekciós intézkedéseket az utána következő évekre.

66.

A Bizottság tudomásul veszi a Számvéveszték megállapításait, amelyek értékelésére a közelgő záróelszámolási ellenőrzés alkalmával kerül sor.

67.

A spanyol hatóságok szerint az ellenőrzéseket távérzékelés (95%) és hagyományos helyszíni látogatás útján (5%) végzik. Távérzékelés esetén a képeket 4 alkalommal értékelik ki: az előző év őszen, tavasz elején és végén, valamint nyáron, amelyek rövid helyszíni látogatásokkal egészülnek ki. Úgy tűnik, hogy a spanyol hatóságok által hozott intézkedések révén csökken az Alap kockázata. Mindazonáltal a Bizottság ellenőrzési tevékenysége keretében figyelembe fogja venni a Számvéveszték megjegyzéseit.

Az Olaszországra vonatkozó számvévesztési megjegyzések értékelésére a közelgő záróelszámolási ellenőrzés alkalmával kerül sor.

68.

A juhra/kecskére vonatkozó intézkedés görögországi helyszíni ellenőrzései során a dokumentumok átvizsgálásával kapcsolatos, számvévesztési észrevételekben feltárt hiányosságok már bizottsági ellenőrzés tárgyát képezik. A Spanyolországra vonatkozó fenti észrevételt a Bizottság záróelszámolási ellenőrzés keretében követi nyomon.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

69.

A Bizottság nyomon követi ezen észrevételt és meghozza a megfelelő intézkedéseket.

Közös válasz a 70–75. Bekezdésre

A tagállamok számolnak a különleges támogatási intézkedések végrehajtásából fakadó igazgatási és ellenőrzési költségekkel és azzal, hogy adott esetben ad hoc kontroll-rendszereket kell kialakítaniuk.

76.

Lásd a Bizottság 70–75. bekezdésre adott válaszát.

3. háttérmagyarázat: Harmadik bekezdés

Az illetékes hatóságok a kedvezményezetteket terhelő költségek nélkül is kibocsáthatnak közigazgatási tanúsítványt. A tanúsítványok kellő időben történő kiadásának esetleges terhe a hatóságra hárul.

Az elvégzett helyszíni ellenőrzések számára és a dokumentumok átvizsgálásával kapcsolatos hiányosságokra vonatkozó számvevőszéki észrevételeket illetően lásd a Bizottság 65. és 68. bekezdésre adott válaszát.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

77.

A szubszidiaritás elve vonatkozik majd a bizottsági javaslatban szereplő, termeléstől függő támogatási rendszerre. Ennélfogva, a tagállamoknak a támogatási intézkedéseket az általuk azonosításra kerülő célkitűzés szerint kell kialakítaniuk és végrehajtaniuk.

78.

A Bizottság úgy véli, hogy a termeléstől függő kifizetéseket lehetővé tevő különleges támogatási program végrehajtása nem kérdőjelezi meg a közvetlen kifizetések rendszerének általános, függetlenítést célzó megközelítését, mivel e lehetőség korlátozott (a nemzeti felső határ 3,5%-a) és összhangban áll a WTO szabályaival.

79.

A jogalkotó szerint a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartozik a 68. cikk szerinti intézkedésekkel támogatható gazdálkodási formák vagy mezőgazdasági ágazatok meghatározása. Valószínűleg a tagállamok vannak ugyanis a legjobb helyzetben ahhoz, hogy azonosítsák területükön a nehézségekkel küszködő régiókat vagy ágazatokat, és a célzott támogatás érdekében prioritásokat állítsanak a különböző szükségletek között.

A 2013 utáni KAP-ra vonatkozó bizottsági javaslat a közös agrárpolitika teljesítményének mérése céljából a tagállamokkal közös monitoring- és értékelési keretet hozna létre, beleértve az első és a második pillérhez tartozó intézkedéseket egyaránt.

80.

Amint azt a Számvevőszék – észrevételeinek 44. lábjegyzetében – elismerte, a Bizottság már számos hiányosságot tárt fel a záróelszámolási eljárás keretében. Néhány hiányosság kevés kezdeményezettet érint, és azokból nem lehet a rendszer átfogó hiányosságaira következtetni.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

81.

A termeléstől függő önkéntes támogatást illetően a Bizottság 2013 utánra vonatkozó KAP-javaslatát több korlát is behatárolja: a támogatható ágazatok és termékek listája, meghatározott mennyiségi korlátok, a közvetlen kifizetések nemzeti felső határának meghatározott százalékos értéke, ezen érték felett bizottsági jóváhagyás előírása, a támogatás nyújtásának feltételei (amelyeket még mindig felhatalmazáson alapuló jogi aktusokban kell rögzíteni).

1. ajánlás

A 2013 utáni KAP-ban a tagállamoknak értesíteniük kell a Bizottságot a célzott régiókról, a kiválasztott gazdálkodási formákról vagy ágazatokról, valamint a nyújtandó támogatás szintjéről. Ennek során körvonalazzák, hogy miért terveznek termeléstől függő támogatást nyújtani és milyen hatásokat várnak tőle.

Abban az esetben, ha a tagállami döntés a nemzeti felső határ százalékos alapértékétől való eltéréssel jár, be kell nyújtani a célzott régió különleges helyzetének és a gazdálkodási formák vagy konkrét ágazatok sajátos jellemzőinek a megemelt támogatási szintet indokoló részletes leírását. Amennyiben a tagállami döntés jóváhagyást igényel, igazolni kell a sajátos korlátokat, így például az alternatívák hiányát vagy a helyi feldolgozóipar tartós ellátásának szükségességét.

1. ajánlás a)

A KAP 2013 utáni reformjával kapcsolatos politikai kompromisszum (a társjogalkotókkal való előzetes megállapodás) értelmében a Bizottságnak felhatalmazáson alapuló jogi aktusok formájában jogában áll meghatározni a támogatás nyújtásának feltételeit.

A Bizottság nyilvánvaló egyszerűsítést kíván bevezetni az aktuális különleges támogatáshoz képest azzal, hogy a termeléstől függő önkéntes támogatás a 68. cikk szerinti kilenc intézkedés közül csak az egyikre fog vonatkozni. Vagyis a támogatható ágazatok listájának bővülése ellenére ilyen támogatás – akármilyen számban és célra – csak egy kategóriában adható (egyes gazdálkodási formák gazdasági sérülékenysége). A Bizottság szerint ezzel csökkenni fog a támogatások átfedésének és halmozásának a kockázata.

1. ajánlás b)

A felhatalmazáson alapuló jogi aktusokkal a Bizottságra ruházott hatáskörök alapján meghatározásra kerülnek különösképpen a támogatások nyújtásának a feltételei.

Általános szabály, hogy a tagállamoknak értesíteniük kell a Bizottságot a célzott régiókról, a kiválasztott gazdálkodási formákról vagy ágazatokról, valamint a nyújtandó támogatás szintjéről. Ennek során körvonalazzák, hogy miért terveznek termeléstől függő támogatást nyújtani és milyen hatásokat várnak tőle.

Abban az esetben, ha a tagállami döntés a nemzeti felső határ százalékos alapértékétől való eltéréssel jár, be kell nyújtani a célzott régió különleges helyzetének és a gazdálkodási formák vagy konkrét ágazatok sajátos jellemzőinek a megemelt támogatási szintet indokoló részletes leírását. Amennyiben a tagállami döntés jóváhagyást igényel, igazolni kell a sajátos korlátokat, így például az alternatívák hiányát vagy a helyi feldolgozóipar tartós ellátásának szükségességét.

2. ajánlás

A Bizottság által elfogadandó végrehajtási szabályok a tagállamok számára kötelezően előírják majd, hogy rendszeresen tájékoztatniuk kell a végrehajtott intézkedések tényleges igénybevételéről. A Bizottság szempontjából azért szükségesek az effajta kötelezettségek, hogy ő maga is teljesítse azon kötelezettségvállalását, amely értelmében rendszeresen jelentést tesz a WTO-nak, mivel a termeléstől függő támogatás eltérést jelent a közvetlen kifizetési rendszerekre vonatkozó, globálisan függetlenített irányultság alól.

A tájékoztatásnak tartalmaznia kell legalább a különböző típusú támogatási intézkedések kapcsán benyújtott kérelmek számát, a ténylegesen kifizetett összegeket és a tagállami kedvezményezettek régiónkénti, ágazatonkénti és/vagy gazdálkodási formánkénti számát.

A BIZOTTSÁG ÉS AZ EKSZ VÁLASZA

A fenti adatok alapján a Bizottság – függetlenül az érintett ágazattól, illetve a megállapított költségvetési felső határ betartásától – valamennyi végrehajtott támogatási intézkedés esetében nyomon követheti a program tényleges végrehajtását.

A politikai kompromisszum összességében tehát a közös agrárpolitika teljesítményének mérése céljából a tagállamokkal közös monitoring- és értékelési keretet hozna létre, amely egyaránt vizsgálná az első és a második pillér intézkedéseit.

3. ajánlás

A végrehajtható támogatási intézkedések kialakításáért és az azokkal kapcsolatos döntésekért a tagállamok felelnek, akiknek biztosítaniuk kell az intézkedések igazolhatóságát és ellenőrizhetőségét. Ennélfogva a tagállamoknak számolniuk kell a termeléstől függő támogatási intézkedések esetleges végrehajtásából fakadó igazgatási és ellenőrzési költségekkel és azzal, hogy adott esetben ad hoc kontroll-rendszereket kell kialakítaniuk.

Európai Számvevőszék

10/2013. sz. különjelentés

Közös agrárpolitika: A 73/2009/EK tanácsi rendelet 68. cikke keretében nyújtott különleges támogatást jól alakították ki és hajtották végre?

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala

2013 – 54 oldal – 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-9241-388-0

doi:10.2865/28049

HOGYAN JUTHAT HOZZÁ AZ EURÓPAI UNIÓ KIADVÁNYAIHOZ?

Ingyenes kiadványok:

- egy példány: az EU Bookshopból (<http://bookshop.europa.eu>),
- több példány, valamint plakátok, térképek rendelése: az Európai Unió képviselőin keresztül (http://ec.europa.eu/represent_hu.htm), nem uniós országokban a küldöttségektől (http://eeas.europa.eu/delegations/index_hu.htm), a Europe Direct szolgáltatáson keresztül (http://europa.eu/europedirect/index_hu.htm) vagy a 00 800 6 7 8 9 10 11 telefonszám tárcsázásával (ingyenesen hívható az EU egész területéről) (*).

(*) A legtöbb hívás és a megadott információk ingyenesek (noha egyes mobiltelefon-szolgáltatókon keresztül, telefonfülkékből és hotelekből a számot csak díjfizetés ellenében lehet hívni).

Megvásárolható kiadványok:

- az EU Bookshopból (<http://bookshop.europa.eu>).

Előfizetéses kiadványok:

- az Európai Unió Kiadóhivatalának forgalmazó partnereitől (http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm).

A TÁMOGATÁSOK TERMELÉSTŐL VALÓ FÜGGETLENÍTÉSÉNEK ÉS A MEZŐGAZDASÁGI FIZETÉSI RENDSZER EGYSZERŰSÍTÉSÉNEK ÁLTALÁNOS ELVÉTŐL ELTÉRVE A 68. CIKK LEHETŐVÉ TESZI A TAGÁLLAMOK SZÁMÁRA, HOGY A RENDELKEZÉSÜKRE ÁLLÓ FELSZŐ ÉRTÉKHATÁR EGY RÉSZÉIG, BIZONYOS JÓL MEGHATÁROZOTT ESETEK BEN, KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁST NYÚJT SANAK EGYES MEZŐGAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGEKRE, ELSŐSORBAN TERMELÉSTŐL FÜGGŐ KÖZVETLEN KIFIZETÉSEK RÉVÉN.

JELENTÉSÉBEN A SZÁMVEVŐSZÉK MEGÁLLAPÍTOTTA, HOGY A BIZOTTSÁG CSAK KEVÉSSÉ TUD ELLENŐRZÉST GYAKOROLNI AZ ILYEN ESETEK INDOKOLTSÁGA FELETT, ÉS HOGY A TAGÁLLAMOK E TEKINTETBEN SZÉLES MÉRLEGELÉSI JOGKÖRREL BÍR NAK. NINCS ELEGENDŐ BIZONYÍTÉK A 68. CIKK ÉRTELMÉBEN BEVEZETETT INTÉZKEDÉSEK SZÜKSÉGESSÉGÉRŐL VAGY RELEVANCIÁJÁRÓL, SEM AZ AZOK IRÁNTI IGÉNY, SEM AZOK KIALAKÍTÁSÁNAK EREDMÉNYESSÉGE, SEM AZ ELÉRHETŐ TÁMOGATÁS MÉRTÉKÉNEK TEKINTETÉBEN. A SZÁMVEVŐSZÉK MEGÁLLAPÍTOTTA TOVÁBBÁ AZT IS, HOGY AZ ADMINISZTRATÍV ÉS KONTROLLRENDSZEREKET HIÁNYOSSÁGOK JELLEMZIK, NOHA GYAKRAN AZ IRÁNYÍTÁSI ÉS ADMINISZTRATÍV TERHEK MÁR ELEVE NAGYOK.

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK

ISBN 978-92-9241-388-0

